

CARTULARI de la Catalunya Comtal

PORTAVEU DE L'INSTITUT D'ESTUDIS
HISTÒRICS MEDIEVALS DE CATALUNYA

ESPECIAL **15** ANYS DE
L'EDICIÓ DEL **CARTULARI**

DE LA SEGONA ÈPOCA
1999 - 2014

L'Institut visita

La vila de
BESALÚ

AQUESTA PUBLICACIÓ ES DISTRIBUEIX ALS CENTRES OFICIALS I CULTURALS DEL NOSTRE PAÍS I A L'ESTRANGER

RELACIÓ DELS CASALS CATALANS QUE REBEN EL CARTULARI DE L'INSTITUT

DINS L'ESTAT ESPANYOL:

Associació Espai Catalunya Topalekua - Sant Sebastià-Donostia. --- Cercle Català d'Araba. - Gazteiz-Vitoria-- Cercle Català de Madrid - Madrid. --- Casa Catalana de Saragossa - Saragossa --- Casa de Catalunya de Sevilla - Sevilla --- Casal Català de Tenerife - Torviscas-ADEJE.

A L'ESTRANGER:

ALEMANYA: Associació Catalana d'Essen Essen - Borbeck. --- Associació Catalana d'Amburg "El Punt Blau".

ANDORRA: Centre de la Cultura Catalana del Principat d'Andorra - Andorra la Vella.

ARGENTINA: Associació Catalana de Socors Mutus "Montepio de Montserrat" - Buenos Aires --- Casal Català de Bahía Blanca - Bahía Blanca. --- Casal de Catalunya de Buenos Aires - Buenos Aires. --- Les Quatre Barres - Buenos Aires. --- Centre Català de Mendoza - Mendoza. --- Agrupació Catalana de Pergamino - Pergamino. --- Centre Català de Rosario - Rosario. --- Centre Català de Venado Tuerto - Venado Tuerto, Santa Fe. --- Casal Català de Mar del Plata. --- Casal de Catalunya de Santa Fe --- Casal Català de Córdoba - Córdoba --- Casal dels Països Catalans de la Plata - La Plata --- Casal de Catalunya de Paraná - Paraná , Entre Ríos --- Centre Català de Capitán Sarmiento - Capitán Sarmiento.

AUSTRÀLIA: --- Casal Català de Victòria / Catalan Club Victòria.

AUSTRIA: Casal Català de Viena - Viena.

BOGOTÀ: Comunitat Catalana de Colòmbia - Santa Fe de Bogotà, DC.

BRASIL: Associação Cultural Catalonia - São Paulo-SP --- Instituto Brasileiro de Filosofia e Ciência Raimundo Lúlio (Ramon Lluís) São Paulo - SP.

CANADÀ: Casal Català de Vancouver - Vancouver

COSTA RICA: Casal Català de Costa Rica - San José.

CUBA: Societat de Beneficència de Naturals de Catalunya - La Habana.

DINAMARCA: Casal Català de Copenhaguen - Copenhaguen.

EQUADOR: Casal Català de Quito - Quito --- Casal Català de Guayaquil --- Casal Català "Jorge Butinà" - Cuenca.

ESTATS UNITS: Fundació Paulí Bellet - Kensington - MD.

FRANÇA: Cercle Català de Marsella - Marseille. --- Casal Català de Tolosa de Llenguadoc - Toulouse.

JAPO: Centre Català de Kansai - Osaka.

LUXEMBURG: Centre Català de Luxemburg - Luxembourg.

MÈXIC: Orfeó Català de Mèxic, A.C. México D.F. --- Casal Català de la Península del Yucatán - Mèrida, YU --- Club d'Empresaris Catalans a Mèxic (CEC) - México D.F.

PARAGUAI: Centre Català d'Asunción - Asunción.

SUÏSSA: Centre Català de Lausane - Lausanne. --- Casa Nostra de Zürich, Zürich --- Casa Nostra de Basilea - Birsfelden.

URUGUAI: Casal Català de Montevideo - Montevideo.

VENEÇUELA: Centre Català de Caracas - Caracas.

XILE: Centre Català de Santiago de Xile - Santiago de Xile.

Francesc Panyella i Farreras, Creu de Sant Jordi 2014

Felicitem a Francesc Panyella i Farreras, President del Cercle Català de Marsella, redactor-col·laborador del CARTULARI, que ha estat guardonat per la Generalitat de Catalunya amb la Creu de Sant Jordi 2014.

Promotor cultural, nascut a Vallirana (Baix Llobregat) i resident a Marsella (França).

En reconeixement als seus mèrits a favor de la projecció de la llengua, la cultura i la identitat catalanes.

President, des del 1981, del Cercle Català de Marsella, ha contribuït a impulsar i dinamitzar les diverses iniciatives que du a terme una entitat gairebé centenària, en relació continuada amb els casals catalans d'arreu del món.

Jaume Bertomeu
Editor

Lluïsa Goberna
Directora

Lluís Goberna
Cap de Redacció

Aquest CARTULARI és el portaveu de l'Institut, de publicació semestral. És una entitat convenientment legalitzada i domiciliada al Cap i Casal de Catalunya, i que té per finalitat aplegar als afeccionats a la història medieval de Catalunya i altres activitats del nostre País.

E d i t o r i a l

Teniu a les vostres mans el CARTULARI número 30. La nostra revista ha complert 15 anys de la segona època i en total 27 anys si sumem la primera i la segona època. És motiu de celebració ja que estem satisfets que durant tots aquests anys i a pesar que hem passat períodes de dificultat, sempre hem pogut editar el CARTULARI sense que hi hagi faltat cap número.

I en motiu d'aquest aniversari, aquest número consta de 52 pàgines en comptes de les 44 habituals.

Ha estat una llarga trajectòria en la que tots hem ajudat, membres, col·laboradors, redactors, tots ho hem aconseguit plegats, això sí, no sempre ha estat un camí de roses. Tota aquesta llarga trajectòria ha deixat també la seva empremta i durant aquests llargs anys malauradament s'han quedat pel camí molts bons amics i col·laboradors.

Com veureu en el contingut de la revista, aquest primer semestre l'Institut ha organitzat nombroses activitats, conferències, sopars, visites culturals i la presentació d'un llibre. Ha estat un semestre una mica mogut, amb moltes convocatòries diferents i en poc temps. No només pels actes en si sinó per tot el que hi ha darrera de l'organització, que no és poc. Però creiem que hem d'intentar oferir i diversificar al màxim, dins del que puguem, la nostra oferta cultural.

Espero que aquest CARTULARI sigui del vostre interès. Hi trobareu un gran ventall de temes escollits pels nostres redactors, amb molt bon criteri, com sempre força interessants i que ens introdueixen dins de la història, l'heràldica, i ens mostra curiositats, fets i llocs que no sempre són prou coneguts.

Fins a la tardor, amics, en què us anirem comunicant les propostes de les activitats per al segon semestre.

Us desitgem unes bones i relaxades vacances d'estiu.

Lluïsa Goberna

Consell de Redacció

Col·laboradors:

Bartomeu Bioque
Josep Brunet
Toni Font
Maribel Gallèn
Àngel Gordon
Francesc Panyella
Rafael Portell
Mª Lluïsa Pujol
Jordi Rabionet
Eva Sans
Jordi Sotorra
Joana Tarín

Maquetació i Disseny

Lluïsa Goberna

Corrector:

Joan Anton Font

Webmasters:

Lluís Teruel
David Ballesteros

Redacció i

Administració:

Casanova, 43,
Esc. Dret. Entl. 3r.
08011 BARCELONA

Tel. 93 325 77 91

E-mail:

institut@cartulari.cat
estament@cartulari.cat
www.cartulari.cat

Capçalera:

Copy-Art-Institut.

Impressió:

Copyluz

Dipòsit Legal: B-51863-01

Els articles signats són de la sola responsabilitat de l'autor i l'equip del Cartulari no necessàriament ha d'estar d'acord amb el contingut dels mateixos.

CARTULARI DE LA CATALUNYA COMTAL

PORTAVEU DE L'INSTITUT D'ESTUDIS
HISTÒRICS MEDIEVALS DE CATALUNYA

ANY XXVII - SEMESTRAL
NÚMERO 30

Portada	1
Pont de Besalú.	
Casals Catalans	2
Relació dels Casals d'arreu del món.	
Editorial	3
Redacció i administració.	
Informa	5
Les nostres activitats.	
Sopar Nadalenc	6
Presentació CARTULARI 29.	
Conferències	19
Conferències d'Àngel Gordon i Bartomeu Bioque.	
Arbre Genealògic	26
Basílica de Santa Maria del Pi	28
Estament de Cavallers Nobles	35
Imposició a Cavallers i Llaços a Madones.	
Notícies	50
Presentació del llibre Del Cara al Sol a la Llibertat	

Foto portada de: Lluïsa Goberna

El Sant Dubte d'Ivorra.....8

Aquesta vila d'Ivorra està situada en un petit pujol a 567 m d'altitud a la dreta de la riera d'Ivorra. Conserva encara ben delimitat el que era l'antic clos medieval, limitat per la muralla.

La Nissaga dels Requesens.....12 els grans desconeguts

Segons l'afirmació del Pare Antoni Borràs, arxiver de la Companyia de Jesús, "Els Requesens són un fenomen social i familiar sense parió a Catalunya".

La Vall d'Aro.....14

La Vall d'Aro és una llengua de terra del Baix Empordà que s'estén entre els massissos de Cadiretes i de les Gavarres fins al mar, on s'obre en una platja de 2 Km. d'extensió...

La importància de les Flors.....20

Les flors són el regal més bonic i delicat que ens dona la Natura. En totes les èpoques han tingut i tenen una gran importància en la vida quotidiana.

Heràldica.....38

En heràldica s'anomenen divisions de l'escut les parts del mateix, que hi apareixen separades amb línies que formen així diferents particions.

Besalú una visita al passat.....40

L'home del romànic va expressar el Coneixement sagrat per mitjà del símbol i va conèixer les maneres en què el seu missatge podia arribar amb més eficàcia.

El Carib.....46 descobrint la ruta dels pirates

Els creuers ens agraden; són una manera còmoda de viatjar sense dur les maletes al damunt. Aquesta vegada ens vam traslladar fins al Carib, conegut antigament com Índies Occidentals...

20 de desembre de 2013:

Es va celebrar el **Sopar Nadalenc i de Germanor i Presentació del CARTULARI** número 29, a l'**Hotel Villa Emilia**.

20 de febrer de 2014

Conferència a la **Biblioteca Pública Arús**, amb el títol "**La Màgia d'un poble**", a càrrec de **Àngel Gordon**, investigador i escriptor.

8 de març de 2014:

Visita cultural guiada a la **Basílica del Pi**, de Barcelona.

25 de març de 2014:

Conferència a la **Biblioteca Pública Arús**, amb el títol "**EL misticismo en la cábala judía**", a càrrec de **Bartomeu Bioque**, escriptor i investigador.

3 d'abril de 2014:

Presentació del llibre "DEL CARA AL SOL A LA LLIBERTAT", de **Lluís Goberna**, cap de redacció del **CARTULARI**, a la **Biblioteca Pública Arús**.

26 d'abril de 2014:

Sopar d'Imposició de Condecoracions a Cavallers i Llaços a Madones, de l'**Estament de Cavallers Nobles del Principat de Catalunya** a l'**Hotel Claris**.

10 de maig de 2014:

Sortida cultural guiada a la població medieval de **Besalú**. Posterior dinar al Restaurant Cal Tronc, de la mateixa població

El passat 17 de maig el nostre estimat amic **JORDI RABIONET I MAS** ens va deixar. És una pèrdua que ens ha deixat un buit a tots els amics que el vam conèixer i estimar.

Fou Cavaller de l'Estament de Cavallers Nobles del Principat de Catalunya i redactor de la nostra revista Cartulari.

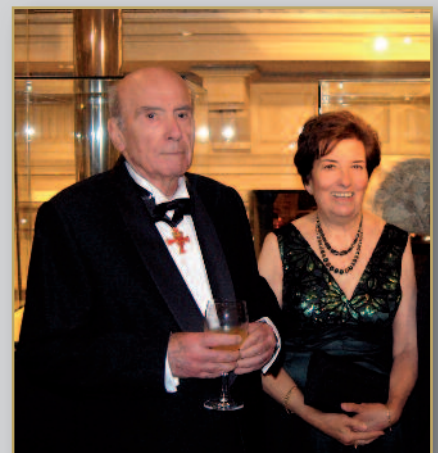
Persona molt culta, conversar amb ell era un plaer, ja que sempre sortien a reluir els seus grans coneixements d'una forma natural, sense artificis.

Humanista, respectuós, afable, responsable, seriós però alhora amb força sentit de l'humor, es feia estimar. Era un autèntic Cavaller de cor.

Ens deixes els teus interessants articles fets amb il·lússió, molt treballats i amb rigor. Tindrem un record immillorable de tu perquè eres per damunt de tot una gran persona.

Volem recordar-te amb aquesta imatge, que va ser presa l'última vegada que vas estar amb nosaltres, en el Sopar de l'Estament del passat mes d'abril, junt amb la M. Rosa, la teva esposa..

Hauríem volgut tenir-te més temps amb nosaltres, però no ha pogut ser. Adéu amic Jordi, et desitgem un bon camí...

SOPAR I DE

Per Lluís Goberna

Seguint una llarga tradició de fa molts anys, a prop de les dates de Nadal, el passat 20 de desembre de 2013, l'Institut va celebrar el Sopar de Germanor i Presentació del Cartulari, que en aquesta ocasió va ser el número 29.

El sopar va tenir lloc al confortable **ZINC-BAR**, de l'**Hotel Villa Emilia de BCN**, en un espai decorat amb una combinació de mobiliari de disseny molt encertada. Amb la calidesa d'una llar de foc i acompanyats pel so d'una bona música de piano en viu vam degustar un excel·lent sopar amb un servei immillorable.

NADALENC GERMANOR

Els assistents van ser rebuts amb la tradicional copa de cava de benvinguda. Aleshores, un cop finalitzat el sopar, van començar els diversos parlaments. El president de l'Institut va saludar i agrair l'assistència al Sopar Nadalenc al senyor **Àngel García Valero**, president de l'**Archicofradia de Malta "ad honorem"** i al senyor **Miguel Alemany**, Toparca per Catalunya de l'**Orde de San Eugenio de Trebisonda**.

Després d'unes breus paraules es va fer la presentació del **CARTULARI número 29**, en què s'explicà, com és habitual, el seu contingut. Seguidament es va lliurar als assistents uns exemplars del mateix.

Més tard va començar el sorteig de regals en què, com no podia faltar en aquestes dates, es va rifar una esplèn-

dida caixa amb un complet lot de productes nadalencs, així com diverses litografies de diversos pintors, entre d'altres nombrosos regals aportats pels assistents a l'acte.

El sopar va tenir un bon ambient de cordialitat com és habitual en les nostres trobades. Cal ressaltar que en la trajectòria que portem en l'organització d'aquests sopars, principalment per presentar les diverses edicions del Cartulari, també han tingut un valor afegit, com és l'enfortiment dels llaços d'amistat entre els assistents durant tots aquests anys.

En el proper Sopar de juny de 2014 es farà la presentació del **CARTULARI número 30** corresponent al 1er semestre, amb el qual celebrarem els **15 anys d'edició de la segona època**. ©

El Sant Dubte d'Ivorra

Per Jordi Sotorra
Diplomat en Genealogia
per la Societat Catalana
de Genealogia, Heràldica
i Nobiliària

L'any 2010 es va celebrar a la vila d'Ivorra el mil·lenari del miracle anomenat del Sant Dubte.

Aquesta vila d'Ivorra està situada en un petit pujol a 567 m d'altitud a la dreta de la riera d'Ivorra. **Conserva encara ben delimitat el que era l'antic clos medieval, limitat per la muralla.** D'aquesta, però, sols resten alguns llenços als baixos d'algunes cases que s'hi van construir adossades, protegides pel circuit antic semicircular de la muralla; a la banda de ponent s'hi conserva un portal d'entrada a la població.

cara es conserva la trama urbana primitiva amb petits carrers costeruts que comunicaven les cases que s'agrupaven formant una muralla per la part posterior.

L'edifici més antic del poble és la torre dita popularment Torre del Moro o castell d'Ivorra, emplaçada al bell mig de la vila, la qual destaca sobre la resta d'edificis de la població amb els seus 20 m. d'alçada. La torre de planta circular s'alça sobre un sòcol o basament de carreus petits, mentre que les filades baixes són construïdes amb carreus més grans, ben escairats i la porta és elevada de mig punt.

Panoràmica de la vila d'Ivorra

Actualment s'entra al poble per llevant, on arriba la carretera després d'envoltar la població.

El nucli antic d'Ivorra va constituir originalment una vila closa, com és habitual a les poblacions de la Segarra. En-

Fa uns cinquanta anys, s'aprofità l'alçada de la torre i la seva cèntrica situació per a instal·lar el dipòsit d'aigua. Abans s'havia habitat el primer pis com a presó municipal, a la qual s'accedia per una porta amb llinda i muntants de carreus, situada al costat nord, a 4 m. d'alçada.

Sota la Plaça Major del poble hi ha un monument singular, avui visitable, es tracta de l'antiga cisterna de la població; a la part alta del mur de ponent és visible l'entrada d'aigua que l'alimentava. Tota la cisterna és excavada a la roca sorrenca i al mig del terra es va fer un petit dipòsit per a facilitar-ne la neteja.

En el segle XI està documentat que a Ivorra hi havia tres esglésies: una dedicada a Sant Cugat dins el recinte del castell i dues als afores dedicades a Sant Gervasi i a Santa Maria, respectivament; en aquesta última situada al fons de la vall, a ponent del poble, és on es va produir el miracle del “**Sant Dubte**”. L'església ha estat reconstruïda diversos cops.

Un dia de l'any 1010, mentre el sacerdot Mn. Bernat Oliver estava dient la missa al santuari de Santa Maria d'Ivorra, en el moment de la consagració, va dubtar de la conversió del vi en la sang de Crist. En aquell moment el vi es converteix físicament en sang i es vessà sobre les tovalles i el terra i les campanes es posaren a tocar soles.

Sant Ermengol, que va ser bisbe d'Urgell des del 1010 fins al 1035, es trobava a Guissona i el van avisar del que

amb el calze i va donar a Ivorra una sèrie de relíquies, així mateix va concedir al poble privilegis per a la Confraria de Santa Maria d'Ivorra, que Sant Ermengol havia fundat.

L'any 1055, en la consagració de l'església parroquial de Sant Cugat d'Ivorra, es col·locaren sota l'altar major aquestes relíquies, juntament amb una part de les tovalles tacades de sang i la butlla papal de Sergi IV.

A finals del segle XIV, en unes obres realitzades a l'església parroquial, van aparèixer les relíquies i el document del Papa Sergi IV. Posat el fet en coneixement del Nunci del Papa a Catalunya, aquest ho féu analitzar per l'abat del monestir de Cardona, que determinà la seva autenticitat. **A partir d'aquí el renom que té el miracle del Sant Dubte s'estén per tota la corona d'Aragó i el Principat de Catalunya, tant que el rei Alfons el Magnànim publica un document que autoritza la Confraria d'Ivorra a anar per tot el regne a predicar el miracle i a recaptar per construir un reliquiari digne de les relíquies.**

Actualment les relíquies es conserven dins el reliquiari gòtic de l'any 1426, fruit d'aquella capta popular. Hi ha, a part d'un tros de tovallola tacada de sang, altres relíquies,

Torre del Moro

havia passat a Ivorra. **Tot seguit, s'hi va presentar, va recollir el calze i les tovalles tacades de sang i se les endugué cap a Roma.** El papa Sergi IV, després de sentir el relat del bisbe Ermengol, va signar una Butlla pontificia certificant que es tractava d'un veritable miracle, es va quedar

com ara un cabell de la Mare de Déu, un bocí de la corona d'espines de Jesucrist, un fragment de pedra del sepulcre de Jesús i un petit record de Sant Gervasi.

L'església on va passar el “Sant Dubte” es va quedar petita

Santuari de Santa Maria d'Ivorra

per a la quantitat de gent que hi anava en peregrinació. **En el seu lloc es va edificar l'actual santuari inaugurat l'any 1663, encara que la façana data del 1762.** L'altar barroc que hi havia va ser destruït en la guerra espanyola del 1936.

El santuari ha estat objecte, durant els últims anys del segle XX, d'una restauració molt important que l'ha salvat del seu enderrocament. L'edifici consta, a més de l'església, d'altres dependències que antigament servien per acollir els pelegrins.

Un dels fets que durant la història ha donat més rellevància i més prestigi a Ivorra ha estat l'anomenat prodigi del Sant Dubte, de tal manera que durant segles va ser motiu perquè aquest indret de la Segarra fos punt d'arribada de nombroses peregrinacions. Tot i que els documents més antics que es conserven no són coetanis del suposat miracle, el fet és que la tradició oral, la documentació detallada procedent dels segles XIV i XV i fins i tot les restes i relíquies que es conserven, ens donen a entendre que al segle XI ja existia la creença de la veracitat del Sant Dubte.

És per això que es determinà construir una hostatgeria per als peregrins devots que hi acudien. Arnau Roger, des del castell de Sort, expedí lletres que donaven permís per difondre el Sant Dubte pel seu terri-

tori i per demanar almoines per tal de mantenir un sacerdot a l'església de Santa Maria d'Ivorra i per a la construcció de l'hostatgeria.

Ja ben entrat el segle XVII, es va determinar construir l'actual església de Santa Maria amb hostatgeria annexa. **La festa solemne de col·locació de la primera pedra del santuari es va celebrar el 28 de gener de 1663.**

A partir de la guerra civil de 1936, el santuari de Santa Maria d'Ivorra va començar a patir una degradació progressiva que el va portar, ja en la dècada dels 90, a un estat de ruïna tal que la teulada va cedir, així com part de les voltes. El 1997 una comissió de veïns encapçalats pel rector de la parròquia, **Fermí Manteca**, iniciaren les obres de restauració de l'edifici. Aquestes obres van consistir en la restauració de les voltes del temple i de la part posterior de l'edifici, així com una nova coberta de teula àrab sobre l'embigat de ferro. Igualment s'ha pintat l'interior del temple, s'ha col·locat un altar nou de pedra, i s'ha reconstruït la cúpula del campanar.

La culminació d'aquesta primera fase de restauració és la col·locació del Crist del Sant Dubte d'Ivorra, una obra dissenyada i projectada per Agnès Pla Ribalta, de

Interior església del Santuari amb el Crist elevat

Guissona, llicenciada en Belles Arts i realitzada per l'escultor **Jaume González Balasch**, també de Guissona. **El Crist de 2,60 metres d'alçada presideix, des del 15 d'agost del 2001, l'altar del Santuari, en el lloc que ocupava el retaule barroc desaparegut l'any 1936.**

Les dades específiques d'aquest Sant Crist són que està fet en planxa de ferro de 2,5 mm de gruix i l'estructura és buida, tant sols està farcit de plom fins a l'alçada dels genolls per poder aconseguir l'efecte inclinat que té. **Està elevat a 2,40 metres del terra amb uns cables d'acer que, com que pràcticament no es veuen, dóna la sensació que el Crist estigui suspès en l'aire.**

Totes aquestes actuacions s'emmarcaren en la preparació de la dita celebració del mil·lenari del prodigi del **Sant Dubte** del 2010. ©

GOIGS DE
NOSTRA
SENYORA
DE IBORRA
I DEL
SANT DUBTE

La Nissaga dels

Requesens
els grans desconeguts

Per Maribel Gallèn

Segons l'afirmació del Pare Antoni Borràs, arxiver de la Companyia de Jesús, **“Els Requesens són un fenomen social i familiar sense parió a Catalunya”**. Aquesta afirmació posa de relleu l'extraordinària importància que va arribar a tenir aquell llinatge nobiliari a la Catalunya dels segles XV i XVI.

El Palau Reial Menor de Barcelona fou antiga residència dels templers que, al segle XIV, la reina Elionor de Sicília, esposa de Pere el Cerimoniós, va convertir en residència reial. L'actual Palau de Requesens va ser la residència familiar a la ciutat i l'edifici residencial més gran que existia a la Barcelona medieval.

Els Jesuïtes van guardar celosament l'arxiu familiar dels Requesens i, en un acte de generositat, el dia 15 de juny de 2011 el van traspassar al Departament de Cultura de la Generalitat, de manera que es donà el relleu de la seva gestió a l'Arxiu Nacional de Catalunya. D'aquesta manera es garanteix que el fons documental es continuï conservant al nostre país.

La construcció original és del segle XIII, a redós de la muralla romana del segle III de la qual aprofita una de les seves torres. L'edifici actual prové del segle XV, quan Joan II el regala a **Galceran de Requesens**, que l'ampliaria i embelliria. De la construcció primitiva s'ha conservat l'estructura gòtica i algunes finestres coronelles. Avui és la Reial Acadèmia de les Bones Lletres.

L'any 1921 els comtes de Sobradiel, descendents dels Requesens, van fer donació de l'arxiu familiar i de la Capella Reial a la Companyia de Jesús. El descendent directe dels donadors és l'actual comte d'Orgaz.

Al costat de la documentació ordinària de tipus familiar i patrimonial, hi trobem documents reials i pontificis que van arribar a l'arxiu per via testamentària.

L'Arxiu del Palau Requesens és, sense dubte, el fons nobiliari més important dels que es conserven avui dia al territori Català.

No s'ha pogut demostrar la interdependència entre el Requesens de Girona i els de Tarragona i en conseqüència es considera unànimament que els Requesens productors de l'arxiu tenen el seu origen en una família de ciutadans tarragonins de final del segle XIII. Trobem els germans **Pere i Berenguer Requesens** a Tarragona l'any 1297. Pere, a més de mercader, fou nomenat conseller reial i adquirí els castells d'Altafulla i de la Nou. El seu fill Lluís intervingué al compromís de Casp sent favorable als Trastàmara.

Galceran de Requesens i de Santa Coloma va ser Lloctinent de Catalunya en el regnat d'Alfons el Magnànim. Va estar al servei dels Trastàmara, igual que el seu pare, **Lluís de Requesens i de Relat**, i que el seu germà **Bernat de Requesens i de Santa Coloma**. Persona ambiciosa i fort líder, s'enfrontarà des de la

Antic Palau de Requesens a Barcelona. Actualment, Reial Acadèmia de les Bones Lletres

cort contra l'oligarquia barcelonina. **Fou virrei de Sicília i almirall d'Alfons el Magnànim i ambaixador del rei Ferran I de Nàpols**, va lluitar a las guerres de Castella contra el turc i per a la conquesta d'Ancona.

El seu germà **Galceran de Requesens** fou patge i uixer d'armes del rei **Alfons el Magnànim**. L'any 1430 va rebre la vila de **Molins de Rei** en donació i realitzà una carrera política i militar fulgurant: batlle general de Catalunya (1432), governador general (1442), almirall i ambaixador reial (1450), fins a ser nomenat lloctinent general de Catalunya (1453), en contra del que disposaven les "Constitucions del país". **Igual que al seu germà, el rei li va concedir el privilegi de noblesa l'any 1458 i el feu camarlenc de la seva cort.**

L'any 1435, essent batlle general de Catalunya, és empresonat pels ciutadans honrats.

El rei Alfons li concedí la baronia de Molins de Rei i la parròquia de Santa Creu d'Olorda, donació impugnada per Barcelona.

Va torna a ésser empresonat i exiliat. Morí a València el 1465, i va deixar dos fills (*i diverses filles*) que van lluitar en la guerra civil catalana al costat del **Joan II i van rebre com a premi el privilegi de poder usar les quatre barres de l'escut reial, emblema que des d'aleshores han lluit els seus descendents.**

Els Requesens es convertiren en els principals senyors del Baix Llobregat, baronies que els seus descendents mantindrien fins a l'extinció de les senyories jurisdiccionals el 1837. El segon fill fou **Galceran de Requesens i Joan Soler**, almirall-comte de **Trivento i Avellino**, a Sicília, i comte de **Palamós** a Catalunya, títol concedit el 1484 per **Ferran el Catòlic**. Morí l'any 1505.

El títol de comte de Palamós passà al seu germà **Lluís de Requesens**, que en morir (1509) passà el títol de comte de Palamós a la seva vídua, **Hipòlita Roís de Liori i de Montcada**, baronessa de **Ribaroja de Túria** (1479-1546). Representa l'arquetip de dona medieval, famosa per les seves epístoles escrites en

Retrat d'Isabel de Requesens. Pintura de Rafael

celona l'any 1526. La núvia aporta una immensa fortuna i el nuvi vint mil lliures.

El Palau de Molins de Rei rebrà també altres personatges notables: El 1445 sojornaren els reis **Joan II i Blanca**; el 1493 ho van fer els **Reis Catòlics i Cristòfol Colom**; el 1532 ho fan l'emperadriu **Isabel de Portugal** i el seu fill, **Felip II de Castella**.

Estefania de Requesens té diversos fills. L'hereu **Lluís de Requesens i Zúñiga**, que per acord matrimonial verteix els cognoms, fou el membre més rellevant del llinatge. Es casà el 1552 amb **Jerònima Gralla i Hostalric**. Va ser ambaixador del rei **Felip II** a la Santa Seu, negociador de la Santa Lliga que obtingué la victòria de Lepant, on el mateix **Requesens** era lloctinent de **Joan d'Àustria**, governador de Milà (1571-1573) i de Flandes (1573-1576). Morí a Brussel·les el 1576.

Retrat de Lluís de Requesens i Zúñiga

català a la seva filla **Estefania de Requesens i Roís de Liori**, la perfecta dama renaixentista.

Tanmateix, **Estefania** va haver de restituir el comtat de **Palamós** per sentència reial el 1513 a la seva cosina **Isabel de Requesens** (*filla gran de Galceran de Requesens*), virreina de Nàpols i senyora de la baronia de **Calonge**, casada amb el seu cosí germà **Ferran de Cardona**, virrei de Nàpols i senyor de la baronia de **Bellpuig**.

L'any 1519 **Hipòlita** rep en el **Palau de Requesens de Molins de Rei** a **Carles V**, emperador del Sacre Imperi Romà-Germànic. **Aprofita la trobada per arranjar el casament de la seva filla Estefania amb Juan de Zúñiga y Avellaneda**, amic personal de l'emperador. Finalment es casen a Bar-

Degut a les investigacions que sobre aquest important llegat documental ha realitzat la Companyia de Jesús i realitza avui l'Arxiu Nacional de Catalunya, es coneixen nous detalls i fets singulars d'aquesta important nissaga durant l'època medieval i inicis del Renaixement de Barcelona i Catalunya. ©

La Vall d'Aro

Per Jordi Rabionet

La Vall d'Aro és una llenca de terra del Baix Empordà que s'estén entre els massissos de Cadiretes i de les Gavarres fins al mar, on s'obre en una platja de 2 Km. d'extensió. Aquestes terres ofertes per Carlemany al bisbe de Girona en el segle VIII, són travessades per un riu en tota la seva longitud, el Ridaura, que durant segles ha portat aigua a unes terres de cultiu, que avui en dia són, en la seva majoria, càmpings o camps de golf.

Neix aquest riu al massís de l'Ardenya, en el terme de **Santa Cristina d'Aro**, sota el puig de Sant Baldiri, segueix la direcció nord nord-est, entra en el municipi de Llagostera on canvia de direcció passant entre els massissos de les Gavarres i l'Ardenya, entra novament al municipi de Santa Cristina i ja seguint la direcció est, passa al municipi de **Castell d'Aro** per desembocar finalment al Pla del Pinell al sud de **Platja d'Aro**.

A pesar que gairebé sempre se'l veu buit o amb poca aigua, és un xic "enfant terrible", ja que, en més d'una ocasió, amb fortes pluges, s'ha desbordat i ha provocat inundacions; fins i tot s'ha endut algun pont. En l'actualitat s'estan realitzant obres d'ampliació de la llera cap la desembocadura per intentar evitar aquests fets.

En el tram baix del riu s'hi desenvolupa un aqüífer d'uns 9 Km² de superfície i uns 35 m. de gruix màxim. Aquest aqüífer està dividit en dos embassaments. **El de Santa Cristina d'Aro, el més petit** i per tant amb més possibilitats d'assolir la cota màxima d'ompliment i una extracció menor, i **el de Castell d'Aro de major capacitat**.

Tota aquesta vall és rica en història. Efectivament

Dolmen la cova d'en Daina

podem trobar-hi monuments megalítics en les rodalies de Santa Cristina d'Aro, com el dolmen anomenat la cova d'en Daina, d'uns 4000 o 4200 anys d'antiguitat, el castell de Benedormiens a Castell d'Aro i també no poques masies amb restes històriques, convertides algunes d'elles en restaurants, de cara al turisme.

Santa Maria de Solius

Solius, petit poblet d'un centenar d'habitants, amb un monestir cistercenc, Santa Maria de Solius, que forma part de la Congregació Cistercenca de la Corona d'Aragó, juntament amb l'abadia de Poblet i els monestirs femenins de Vallbona de les Monges i Valldonzella de Barcelona.

En aquest lloc hi trobem el castell del mateix nom o, millor dit, les seves restes.

El castell de Solius

La primera referència que es té del nom **Solius** es troba en un document de l'any 939 i sembla que es refereix a un bosc assolat.

El castell de Solius, en primer terme, amb la vall d'Aro al fons. Fotografia d'autor no identificat, publicada per Miquel Oliva Prat (OLIVA, 1972, p. 20), anterior a l'any 1969. Procedència: Museu d'Arqueologia de Catalunya-Girona, Fons Miquel Oliva Prat.

Porta al camí de pujada al castell de Solius

S'ignora quan fou construïda la fortalesa. **Hi ha documents que proven que un tal Berenguer de Palol, l'any 1208, va vendre al sagristà de la catedral de Girona els drets que tenia en les parròquies de Santa Cristina d'Aro i de Sant Feliu de Guíxols però en aquests documents no s'inclou el castell de Solius, el que sembla indicar que l'obra encara no estava bastida en aquells temps o bé que no s'incloua en la venda.**

Per la seva estructura no sembla que fos construït com a element de guerra sinó més aviat com a element de defensa d'una determinada zona o terme. Disposa en el recinte d'una cisterna excavada a la roca per recollir aigua de pluja. Tots els habitants del terme estaven obligats a contribuir a la conservació del castell i també, com era habitual, a entregar al senyor part de les seves collites.

Tanmateix el castell va passar les seves campanyes bèl·liques. **En el segle XV, durant les guerres dels remences, el castell fou pres en dues ocasions per la pagesia, i en la segona ocasió aquests no varen tornar la fortalesa al seu propietari fins que no va suprimir els anomenats mals usos.** En la segona guerra dels remences foren destruïts alguns masos, i la pagesia va aprofitar els materials que podien recuperar per reforçar el castell, i poder resistir els atacs de les tropes de Ferran II.

Després d'aquests fets, la fortalesa es va anar degradant per l'abandó, i va esdevenir pràcticament inhabitable. Durant les guerres carlistes, va ser novament fortificada, el que va donar-li nova vida, però

acabats aquests fets el castell fou definitivament abandonat i passà a ser propietat de l'Estat, que a finals del segle XIX, el vengué a un particular de Sant Feliu de Guíxols, que al seu torn el revengué a un propietari de Solius, que, davant dels costos de manteniment, el va cedir a principis del segle XX a l'ajuntament.

Finalment, el mes de setembre de 1969, un fort temporal de tramuntana va acabar ensorrant les parets i va causar així la destrucció de l'edifici.

El castell de Benedormiens

El castell de Benedormiens està situada en el bell mig del poble de Castell d'Aro, sobre un massís de roca que el fa

sobresortir juntament amb la església que té just al costat.

Per tal de protegir de les incursions musulmanes el territori que comprenia la **Vall d'Aro**, la noblesa i cavallers del territori, juntament amb les autoritats del clergat decidiren entregar la custòdia d'aquest castell al **Monestir de Sant Feliu de Guixols**, el 26 de desembre de 1041.

Les persones que prengueren aquesta decisió foren: la **comtessa Ermessenda, vídua del comte Ramón Borrell de Barcelona, el seu germà Pere Roger de Girona, Gausfred i la seva esposa i l'Abad Landric del Monestir de Sant Feliu de Guixols**.

Sota aquesta protecció varen anar sortint poblets i masies separades y més allunyades dels nuclis de població, que varen crear les seves proteccions, que consistien en les torres de defensa, de fins a tres pisos d'alçada on refugiar-se en cas d'atac i que eren pràcticament inexpugnables.

L'any 1099 es va cedir el castell a Ramon Gausfred, i finalment, el 1197 l'Abad del Monestir de Sant Feliu de Guixols en va fer donació a Guerau de Lleó.

Durant la guerra dels remences, l'any 1462, va ésser incen-

Can Sicars

diat. Finalment la fortalesa va quedar destruïda, l'any 1897, degut a una explosió accidental. Avui en dia queden molt poques coses de l'antiga construcció.

El 1970 s'hi va fer una important restauració. Actualment és de propietat municipal i està destinat a Casal de Cultura.

En tota aquesta vall es troben moltes masies força antigues. Per exemple, a la entrada de Castell d'Aro, trobem el **mas Sicars, que té una torre quadrada que es remunta a l'any 1384.** També **cal Rei o cal Xai**, que així també se l'anomenava, del segle XVI, aixeca la seva torre al costat de la masia unida a ella per una espècie de pont. Més

Torre cal Rei o cal Xai

Can Bas

endavant, en direcció a Platja d'Aro, troben **can Pouplana**, masia que avui en dia fa servei de magatzem, **amb les finestres tapiades amb obra, però que conserva finestrals**

Separada de totes aquestes, sobre la carretera que va de Castell d'Aro a S'Agaró, després de travessar el pont del riu Riudaura, trobem **l'ermita del Remei del mas Eroles, una de les més ben conservades, ja que està protegida com a bé cultural d'interès local**. L'any 1189, un habitant de Castell d'Aro de nom Pere Saguer va fer donació al monestir de Sant Feliu de Guíxols d'unes terres que més tard serien el mas de les Eroles. Els frares hi construïren en un principi un petit oratori, tant per al seu ús com perquè

Detall finestres de can Pouplana

Can Pouplana

gòtics i una petita capella que no té servei. Data del segle XVIII. A tocar de la carretera de Fenals, **trobem una altra gran masia amb la seva torre de vigilància i defensa, can Bas de l'any 1681**.

Masia del Remei

els masovers i frares llecs hi poguessin acomplir els seus deures religiosos.

Les guerres varen fer que, en el segle XVII, tota la construcció fos arrasada per les tropes combatents. L'any 1641, l'edificació es va refer de nou. **Però no va ser fins a principis del segle XVIII, que l'Abad Panyelles va fer acabar la reconstrucció de l'ermita. Això va ser el any 1732, data que figura gravada en el llindar de la porta d'accés.**

Aquesta masia i la seva ermita les conec molt bé ja que en la meva infantesa hi passava tots els estius, la qual cosa em permetia conèixer els treballs de pagès. Els meus avis materns eren molt amics dels masovers. En aquells temps no teníem corrent elèctric, i a la nit fèiem servir els llums de carbur i les palmatòries, asseguts els més joves i els menys joves a la vora de la llar de foc, en un escon molt vell, brillant per l'ús com si l'haguessin acabat de envernissar, explicant històries truculentes o fets corrents fins que la llum del carbur s'anava extingint i ens marcava el moment d'anar a dormir. **Així vaig saber que, en un passadís que anava de la sala d'entrada a la cort dels animals, en unes obres que s'havien fet, havien trobat les restes pertanyents probablement a algun frare.** I també que en l'esmentada cort hi havia una trapa que comunicava amb una sala subterrània de la qual sortia un túnel que no s'havia pogut seguir per estar esbotzat.

Avui en dia, l'ermita pertany a la parròquia de Santa Maria de Castell d'Aro. La masia, després de passar per diferents mans, és un restaurant. ©

Santa Maria de Castell d'Aro

El passat 20 de febrer va tenir lloc a la Biblioteca Pública Arús la conferència **LA MÀGIA D'UN POBLE**, a càrrec d'Àngel Gordon

El conferenciant va introduir els assistents en **les tradicions de Catalunya**, herència dels nostres avantpassats que s'ha transmès oralment a través de generacions.

Va fer una petita exposició de la tesina que va dividir en tres elements: **Politeisme**: genis i divinitats protectores, n'hi ha tants com necessitats humanes; **Naturalisme**: divinitats de la Natura, dels boscos, de l'aigua, etc; i **Sincretisme**: la barreja o fusió de divinitats de diferents cultures.

La por engendra monstres i alhora herois, esperits benèfics, protectors de les cases. Moltes d'aquestes criatures i les seves llegendes vénen de creences ancestrals i el nostre calendari està associat a aquestes creences. Són també explicades, encara actualment, en rondalles i contes. **Totes les Festes Tradicionals que encara es fan avui en dia vénen dels antics rituals pagans**. Tanmateix, els llocs considerats sagrats a través de totes les èpoques, sempre són els mateixos i amb el temps en aquests llocs s'erigiren capelles, ermites, monestirs, etc...i les fades o deesses es convertiren en Mares de Déu i els genis o déus en sants.

El conferenciant va parlar dels genis del bosc i de les dones d'aigua, un geni o esperit femení. **A Banyoles, per exemple, formen part de la tradició**. Els genis del bosc, esperits de la Natura, avui en dia es troben en el vocabulari català. També es va referir a certes plantes amb propietats "*màgiques*". La frase de "**tocat del bolet**", ve de prendre "*amanita muscaria*", que té efectes al·lucinògens.

Va explicar la llegenda del famós **Pont del Diable, de Martorell**, de com van enganyar el diable, així com diversos relats de la tradició, de fets i personatges mífics de la nostra terra, **creences arrelades que es mantenen avui en dia, explicades pels avis dels nombrosos pobles de Catalunya**.

Per acabar el conferenciant va demanar al públic de fer un torn de preguntes i respostes que va ser molt animat ja que aquest **és un tema que està molt viu en les nostres tradicions**.

El 25 de març va tenir lloc la segona conferència **EL MISTICISME EN LA CÀBALA JUEVA**, a càrrec de Bartomeu Bioque

El conferenciant va començar la xerrada explicant **la important empremta que els jueus van deixar a Barcelona, Isaac el Cec, al call de Girona**, i també a **Besalú**. Va parlar de l'Arbre de la Vida i els seus 22 senders i de la sinagoga del call de Barcelona i de la de Toledo. Una personalitat important dins de la càbala va ser **Bonastruc ça Porta**, anomenat també amb el nom de **Nahmànides**, al call de Girona i el seu deixeble el rabí **Salomó ben Adret** també va ser un rellevant personatge del judaisme. Com també ho va ser anteriorment el savi rabí **Maimònides**, que va escriure la "*Guia dels perplexos*" (acabada el 1190) i que té una similitud amb les ensenyances d'Aristòtil.

La càbala, ens va dir en Bioque, dintre del judaisme és una interrelació amb el que és diví, però no amb l'abandonament de les funcions terrenals. O sigui la unió amb Déu vivint a la terra.

Segons la tradició hebrea, **Moisés va rebre al Sinai la Torà escrita i l'explicació esotèrica, la Tora que només es transmet oralment**. Quan Jerusalem fou envaïda es van amagar en lloc segur, l'**Arca de l'Aliança**, la **Torà** i el **Ketoret**, el perfum sagrat.

Segons va explicar el conferenciant, en els quadres del pintor **Rembrandt**, que va ser cabalista, es poden veure els símbols que representen les diferents sefirot (arcans cabalístics) **HOD, YESOD, TIFERET, MALKHUT**, etc. Va explicar-ne alguns amb vàries imatges dels quadres del pintor. Encara que aquest és un món molt complex vist des de la perspectiva del neòfit.

I una anècdota històrica; el 1263 va tindre lloc una controvèrsia pública davant del rei **Jaume I**, en els salons del **Consell de Cent** entre **Bonastruc ça Porta** i **Pau Cristià**, un jueu convers; el primer sortia en defensa del judaisme enfront del cristianisme. Aquestes confrontacions eren habituals a l'època en què el que es pretenia era fer conversos.

Una frase que va dir per acabar aquesta interessant conferència: **El poble jueu té un fet que l'emparenta amb Catalunya, l'amor a la cultura**.

La importància de **LES FLORS**

Per Joana Tarín

Les flors són el regal més bonic i delicat que ens dona la Natura. En totes les èpoques han tingut i tenen una gran importància en la vida quotidiana.

De la seva bellesa i majestuositat ja se'n parla a la **Bíblia**.

“Vegeu els lliris del camp com creixen, no es cansen ni filen i jo vos dic que ni Salomó en tota la seva glòria es vestí com un d'ells”.

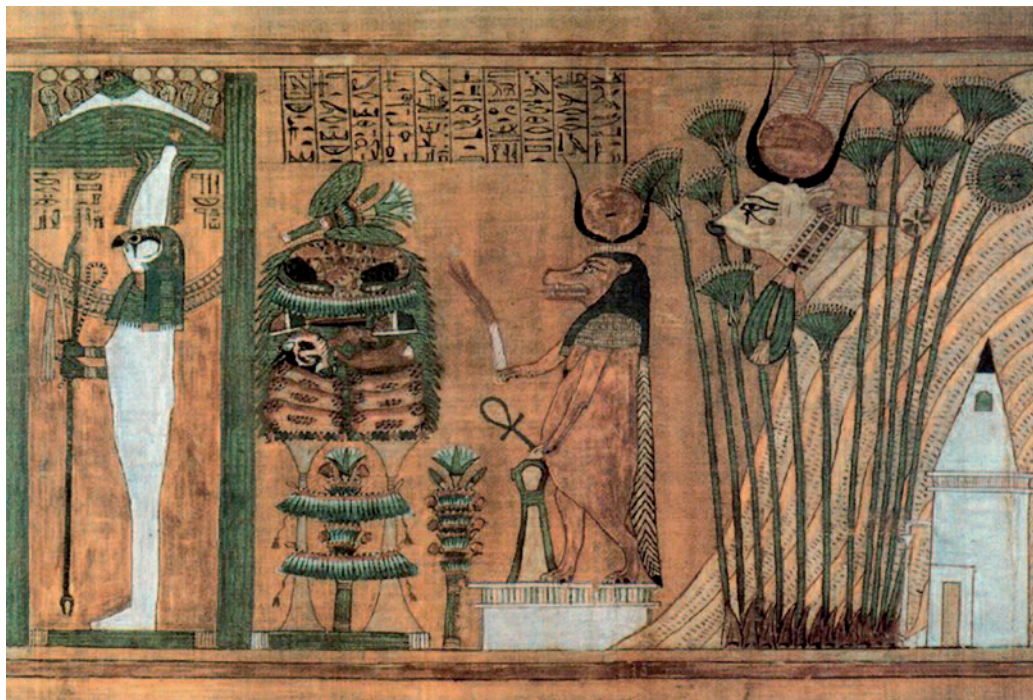
A més de ser un element decoratiu, en qualsevol celebració no poden faltar les flors, en ritus religiosos, ofrenes, recordatoris, casaments, enterraments, festes, aniversaris, premis i un llarg etc..

Són presents a les arts, en la poesia, la pintura, la música, l'arquitectura, les tradicions, la medicina, la indústria i també en una part de l'economia.

El lotus era la flor sagrada d'Egipte i de l'Índia. Els egipcis van veure en ella un símbol del renaixement del Sol i la Resurrecció. Representaven el **Déu Horus** que sortia del calze d'un lotus. Als països d'Orient, **el lotus té un significat Budista**, és el símbol de la puresa del cos i de l'ànima. **Diu una llegenda que quan Buda era nen i va començar a caminar a cada pas que feia, allà on trepitjava, hi floria un lotus.**

Papir d'Ani. Sobre 1250 a. C. XIX Dinastia

Planta del papir

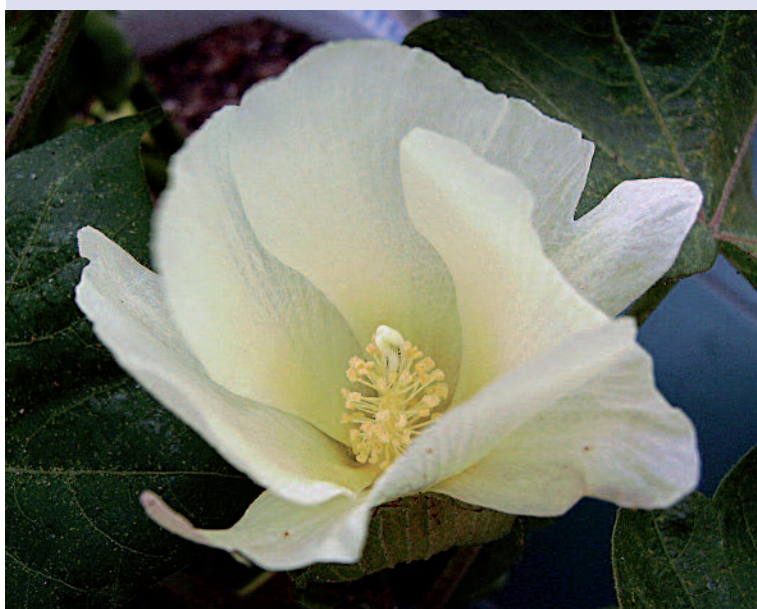
De les tiges de les flors de la planta del papir, enganxades i contraplacades, composaven un full que empraren per escriure-hi. El papir va aparèixer com a material d'escriptura a Egipte quatre mil·lennis abans de Crist i a Grècia al segle V. Avui podem estudiar i tenir coneixements d'aquesta i d'altres civilitzacions gràcies, en part, als escrits que trobem fets en papirs.

Les flors del lli tenen fins a 3 cm. de diàmetre, són de color blanc o blau, segons el període de l'any en què s'han sembrat. És una planta de la que s'obté la fibra tèxtil del lli. **Les seves llavors tenen propietats medicinals.**

Cotoner, amb flors blanques o groguenques, de les seves llavors obtenim el cotó, la fibra tèxtil més fonamental. Es coneix des de fa 7.000 anys. Els arqueòlegs n'han trobat restes en tombes de Mèxic, Índia i Pakistan. A l'Edat Mitjana, les teles de cotó més preuades eren les que provenien dels països islàmics. Els musulmans l'anomenaven **Al-Katum** o **Al-Ketam**. **El cotó fou una de les matèries primeres que va fer possible la Revolució Industrial Europea a finals del segle XVIII.**

Flor del lli

Flor del cotoner

Cotó

Camp de tulipes a Keukenhof. Holanda

La tulipa és la flor per excel·lència d'Holanda, on es cultiva en grans extensions. Les plantacions de tulipes de diferents colors formen un paisatge encisador i són una part important de l'economia d'aquest país.

Dintre de la indústria de la flor podríem citar les plantacions de clavells en els hivernacles del Maresme, amb una gran varietat d'espècies.

Roses, gessamí, violeta, tarongina, lavanda, clavell, narcís, mimosa, lilà, gerani, magnòlies, orquídiess, són flors que donen la seva aroma a la indústria de la cosmètica i la perfumeria, una de les més preuades des de l'antiguitat.

En medicina a l'Edat Mitjana, moltes flors i plantes eren utilitzades en forma de poció, ungüents, tisanes o cataplasmes, i se'ls atorgava fins i tot poders màgics. Les flors cordials eren una mescla de quatre flors: **borratja, buglossa, viola i rosa roja.** Eren emprades en infusió com a sudorípars. Avui en la medicina natural i com a remeis alternatius, encara es segueixen utilitzant (**til·la, valeriana, àrnica, farigola, romaní, camamilla, sàlvia, marialluïsa**).

Tanmateix existeixen flors que mal emprades poden ser fatals, les anomenades flors del mal (opi, marihuana, haixix, cànnabis, coca).

Flor de l'opi

Flor de safrà

En alimentació tenim espècies que fem servir sovint com la **canyella**, **cúrcuma**, **comí**, **coriandre**, **mostassa**, **clau**, **cardamom**, **pebre**, **safrà**, **aquest darrer s'obté dels estigmes de la flor dessecats**, que constitueixen la tant preuada espècie, que econòmicament representa el benestar als llocs on es cultiva.

Darrerament en els nous plats de la cuina moderna, els pètals de rosa i d'altres flors formen part de deliciosos menjars. **No oblidem l'oli de gira-sol i les seves famoses "pipes"**.

Les flors tenen el seu llenguatge anomenat "Floriografia". Fou un mitjà de comunicació en l'època victoriana, quan es feien servir per enviar missatges codificats per tal d'expressar sentiments. **Les roses vermelles** volien dir amor apassionat; **les blanques**, virtut; **les grogues**, amistat; el **gira-sol**, respecte; la **gerbera**, innocència; el **narcís**, records; la **gardènia**, alegria. **El llenguatge de les flors té els orígens en Orient**, i es van transmetre de generació en generació, passant per l'**Antic Egipte**, l'**Edad Mitjana**, el **Renaixement** fins arribar al **Romanticisme**, on va tenir la màxima esplendor.

Socialment les flors són un element important tant per adornar una església o la taula d'un banquet, com per obsequiar a una dama, per donar la benvinguda o acomiadar algú, com a premi, etc,etc.

En els ritus de la cultura Celta les flors eren imprescindibles, sobretot en les cerimònies de casament.

En les nostres tradicions tenen un paper protagonista, no oblidem les meravelloses **catifes de flors que per la festivitat del Corpus** omplen els carrers de moltes poblacions, o **el regal d'una rosa vermella a l'estimada per la Diada de Sant Jordi**.

Plantació de gira-sols

Catifa de flors a Sitges

Rosa de Sant Jordi

Cirerer florit

Ikebana

El Japó, un país reconegut mundialment per ser una de les primeres potències en tecnologia, pràcticament s'atura per contemplar, a la primavera, el fantàstic espectacle dels cirerers florits, i és quan s'aprecia la delicada sensibilitat dels seus habitants davant d'un **Ikebana** (composició floral) o en la cura d'un **Bonsai** (arbre en miniatura).

A la regió de Múrcia, a la Península Ibèrica, a la **Vall del Jerte**, quan els cirerers obren les seves flors, és una joia poder contemplar-ho.

Històricament, en Heràldica tenim la flors de Lis. És la representació d'un lli i símbol de poder, sobirania, honor i lleialtat, també de puresa de cos i ànima. S'utilitzava en la Maçoneria, l'alquímia i algunes religions. **La trobem en els blasons i escuts d'armes de la reialesa francesa.**

En les arts les flors són ben presents. En la pintura hi ha in-

Els Liris, de Van Gogh

la Flor Natural, l'Englantina i la Viola. També existeixen obres literàries on són representades les flors. Dumas va deixar constància en la famosa "La Dama de les Camèlies".

Tenim composicions musicals dedicades a les flors, entre les que destaca "El Vals de les flors" de Txaikovski.

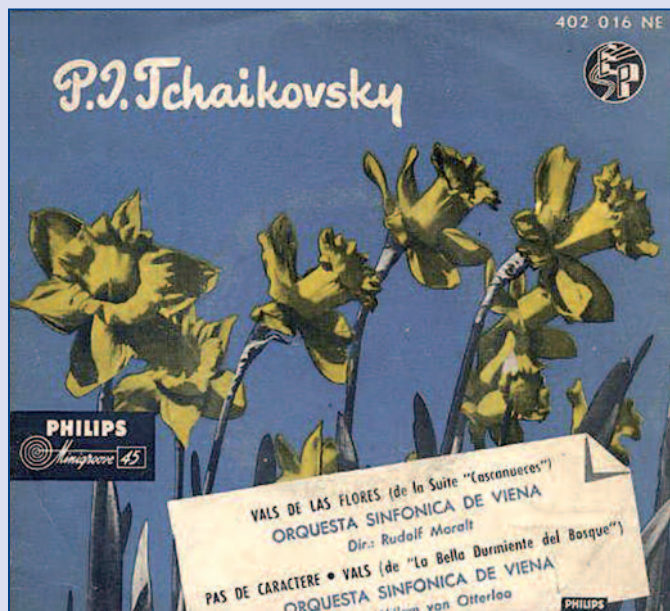
Capitells de columnes, estàtues, ornaments en façanes, etc, és la part floral que es troben en escultura o arquitectura.

Com podem veure les flors no són solament un element per embellir o adornar, sinó que tenen grans propietats que hem de saber conèixer, apreciar i gaudir-ne. **Perquè... hi ha res més bonic i efímer que una simple flor?** ©

finitat de quadres on són presents els motius florals. Els Gira-sols, els Liris, dos famosíssimes obres de Van Gogh en són una bona mostra.

Són molts els poetes que en l'Edat Mitjana i el Renaixement feien de les flors tema central dels seus poemes. La poesia i les flors solen anar agermanades; juntes celebren els Jocs Florals on els premis als millors poemes son

Portada de la funda d'un disc del "Vals de les flors"

Armories antigues dels reis de França

Escut de la ciutat de Lleida

Capitell vegetal. Església de Sant Martin, a Palencia

Arbre genealogic dels Comtes de Barcelona Arxiu de l'Ardiaca (AHCB)
Ms. 119 pàg. 120r del Tratado de Nobleza de Pedro Martir Rigalt i Fargas

Reproducció Jordi Sotorra

Beacquer Borrell entro a govarnar en 1038. y casó con la Concha y des pues con Wila morio en 1038.

Bonifilla Abadesa de las Monjas de St Pedro.

Reymundo Borrell sucedio a su padre en 993. tubo por esposa a Bonifilla morio en 1017.

Bonifacio Conde de Urgell llamado de castelano fue murieron 1010.

Emengardis que casó con Goniberto.

Wifredo Conde de Cerdanya.

Bernardo Conde de Vich, y Abat de Ripoll.

Borrell sucedio en el Con. dado a su primo Obispo en 967. fue su consorte D^{na} Le-gandis, murio en 993.

La Emengardo Obispo de Urgell.

Miro havia murio en 957.

Wifredo m. a su fracion en 956.

Wifredo m. a su padre en el con-clado año 929, estuvo bajo la tutela de su tío Juanes 20 años mas en 967.

Emengardis murio joven en 963.

Miro Obispo de Gerona.

Olivia Cabrera de Beata fue esposa de la sucesion de su hermano morio en 990.

Wifredo m. a su padre en el con-clado año 929, estuvo bajo la tutela de su tío Juanes 20 años mas en 967.

Wifredo m. a su padre en el con-clado año 929, estuvo bajo la tutela de su tío Juanes 20 años mas en 967.

Wifredo m. a su padre en el con-clado año 929, estuvo bajo la tutela de su tío Juanes 20 años mas en 967.

Emdescaz = su cha casó con la hija del Visconde de Cerdanya.

Rodolfo monje y Abat de Ripoll y Obispo de Urgell.

Miro por muerte de su hermano fue declarado Conde en 914. murio en 929. y su mujer D^{na} Au-

Wifredo sucedio a su padre en el con-clado, pero murio sin de-jar hijos en 914.

Suager Conde de Val-ell govarno el Conado de Barcelona desde 929 hasta 949. casó con Richildis.

Richildis que di-ven fue Monja.

Emo hijo del Valeroso y Wimidildis.

Wifredo llamado el Valeroso fue el primer Conde que tubo el Conado de Barcelona en finis de los Reyes de Fran-cia y lo govarno desde 864. en que ca-só con la Condesa Wimidildis de quier tubo que demuestra en el 860.

Genealogia

de los Condes de Barcelona.

Basílica de SANTA MARIA DEL PI

Per Lluïsa Goberna

La "Catedral popular" de Barcelona

Crònica d'una visita

La trobada va ser el passat 8 de març davant de la Catedral, on **Bartomeu Bioque**, tot passejant fins a la **Basílica del Pi**, ens va explicar relats i anècdotes dels carrers i els edificis pels quals anàvem passant fins a arribar al Pi.

Primerament ens vam parar davant de la **Casa de l'Ardiaca**, del segle XII, que va ser la primera comanda templera i ens va parlar de la simbologia de la seva font octogonal, amb el número vuit com a símbol templari. Actualment és la seu de l'Arxiu Municipal d'Història. Davant mateix es troba la **Capella de Santa Llúcia**, que va ser construïda per iniciativa del bisbe Arnau de Gurb entre el 1257 i el 1268. Vam seguir fins a l'entrada del Claustre de la Catedral, on davant del monument als **Màrtirs de la Pàtria**, herois contra el francès durant la Guerra de la Independència, en Bartomeu ens va explicar detalls de la seva resistència. Vam arribar a la plaça de **Sant Felip Neri**, on va recordar-nos els efectes de la metralla que encara es poden veure a la façana de l'església, a causa de l'impacte d'una bomba que va caure durant la Guerra Civil i que va provocar la mort de prop de vint nens d'un col·legi. També es troba en aquesta placeta el **Museu del Calçat**, antiga confraria del gremi de mestres sabaters. La façana d'aquesta confraria va ser desmuntada pedra a pedra, el 1943, del desaparegut carrer de la Corribia fins aquest emplaçament. Tot passejant vam arribar als antics **Banyes de la Sinagoga** al carrer Banyes. Nos on hi ha actualment una botiga d'antiguitats. Al fons

de la tenda, segons ens va explicar, hi ha el pou dels antics banys.

Vam arribar finalment, després d'una relaxada caminada, al nostre objectiu principal, visitar l'**Església de Santa Maria del Pi**.

El primer que vam fer acompanyats per la nostra guia, la **Montserrat Sacasas**, va ser pujar a la torre del campanar, la part més emblemàtica i atractiva de la visita. Amb la particularitat que ha estat en restauració i tancada fins al passat gener en què es va obrir al públic. Aquesta part de la visita sempre s'ha de fer amb els guies de la mateixa església. El campanar de planta octogonal té una alçada de 54 metres.

La torre va començar a ser construïda el 1348 i va trigar 80 anys a ser finalitzada. **Pere III, el Cerimoniós**, va invertir en la seva construcció, per què fos una torre de defensa.

La torre consta de tres pisos, el quart denominat cloquer i el cinquè pis o terrat. Vam pujar

al primer pis on comença l'escala de cargol i que queda just a sobre de la sala del Tresor. Vam seguir pujant fins al segon pis, en què hi havia més llum i l'ambient és notava més fresc.

Pujada a la torre

Cloquer

Torre del campanar

La guia ens va explicar que aquesta església és la gran desconeguda i tanmateix passa amb la torre. **A causa d'un incendi provocat el 1936 en què l'església va quedar molt malmesa, es va perdre una part del patrimoni, però gràcies a unes accions heroiques es va salvar la major part del valuós arxiu, gràcies al qual avui podem tenir informació.** La torre va servir de refugi de monjos i gent del poble.

Tranquil·lament i amb calma vam pujar el tercer pis i al quart o cloquer, que és on hi ha les campanes. **L'Antònia, que és la més gran, la Josepa, la mitjana, i l'Esquirol, la més petita.** Aquí, al cloquer, els campaners hi passaven quasi tota la seva vida. I per passar l'estona jugaven al tres en ratlla i encara es poden veure les marques a terra. La guia ens tenia preparada una sorpresa. Ens va donar l'opció que algú

del nostre grup pogués tocar la campana Antònia. La voluntària va ser la nostra amiga Maribel, que va tocar-la amb força entusiasme. **Tant la campana Antònia com l'Honorata de la Catedral van ser molt importants per què van tocar a sometent.** Antigament la gent coneixia el so de les campanes, sabia el que representava el seu repic. Totes les campanes del Pi són antigues, de mitjans del segle XIX.

I per fi vam arribar al terrat, l'esforç de pujar 260 esglaons va valer totalment la pena. Encara que s'ha de destacar que a poc a poc i sense presses la pujada no és tan dificultosa com sembla. I la recompensa en arribar a dalt bé s'ho val. És una panoràmica de 360° totalment espectacular, des d'on es pot veure tota la ciutat. **Anomenada "la talaia de Ciutat Vella", va ser el punt més alt de la ciutat fins a finals del segle XIX.**

Panoràmica des del terrat de la torre del campanar

Segons ens va explicar la guia, l'església en un principi estava fora muralles. Amb el pas del temps la ciutat es va engrandir i l'església es va anant incorporant a la vila. El nom del Pi es deu al fet que en aquest indret hi havia un bosc de pins i per això es deia la vila del Pi. Avui en dia a la plaça que porta aquest nom, davant de l'església s'en pot veure un de pi.

Antigament, degut a la reforma del paviment de les Rambles, el 1799, es va fer un passeig central anomenat terrat i dos carrils laterals, anomenats camí. Llavors els Gegants de la Ciutat anaven pel terrat i els Gegants del Pi, anaven pel camí. Aquest fet es relata en la popular canço.

Aquí dalt tots vam gaudir una bona estona de la magnífica vista i, com és lògic, les càmeres de fotografar no van parar. Va ser un moment excepcional. Per arrodonir-ho, un company del grup, en Josep Singla, ens va recitar el poema "**La Campana de Sant Honorat**" de **Josep M. de Segarra**, que a tots ens va emocionar.

Totalment satisfets per l'experiència vam anar baixant per trobar-nos amb l'altre guia que ens esperava per fer l'altre part de la visita, en **Jordi Sacasas**, historiador i conservador del museu. Vam estar una estona descansant asseguts a l'agradable fresca del jardí interior, antic hort del rector, on en Jordi ens va parlar sobre la història de la parròquia.

Panoràmica des del terrat de la torre del campanar

I d'una curiosa llegenda ancestral sobre l'arquitecte, que no se'n sortia en construir l'escala de cargol de la torre i va demanar ajut al dimoni.

Encara que no hi ha referències documentals és creu que al segle I d.C. aquest era un indret d'enterraments romans. Posteriorment la tradició no documentada la remunta al segle V, amb la construcció d'un temple romànic. És al **segle X quan es té la primera referència documentada de Santa Maria del Pi, per uns testaments sacramentals.** La nova església d'estil gòtic és va començar a construir cap a l'any 1320, sobre les bases de l'anterior temple romànic. La construcció va durar fins al 1391 en què es va col·locar l'última pedra. Fou consagrada l'any 1453 pel bisbe **Llorenç de Terranova. El Pi va ser nomenada Basilica menor l'any 1926.**

El pintor **Viladomat**, reconegut pintor del barroc català, que va col·laborar en la creació dels vitralls de l'església del Pi, està enterrat aquí. També descansen les restes de **Sant Josep Oriol**, que va ser beneficiari de la parròquia, i les de molts membres de la noblesa de Barcelona.

Cal ressaltar la seva magnífica rosassa, considerada la més gran de Catalunya.

Després d'estar una estona gaudint del jardí i del que ens anava explicant el guia vam baixar a la cripta.

Jardí interior

Cripta

Calze Nou, d'estil barroc (1713)

Incendi del 1936. En les imatges inferiors es pot veure com va quedar de malmesa l'església

A la cripta no s'enterrava ningú. És va fer per allotjar-hi re-
liquies, principalment la Santa Espina, cap al 1542, que
 en un altre temps es podia veure aquí.

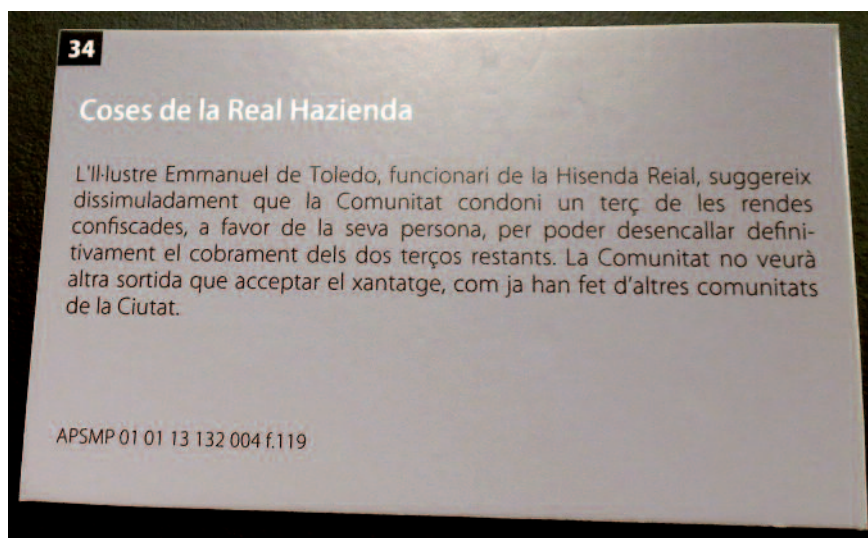
Actualment a la cripta hi ha una interessantíssima exposició
"Santa Maria del Pi 1714, una comunitat assetjada" que
 dóna l'explicació dels fets des del 1700 al 1730, amb panells
 explicatius. Dóna informació a través del fons documental
 de l'Arxiu de les vivències de la comunitat
 del Pi durant el setge de 1714.

Al cremar les parròquies i els arxius de la
 ciutat, es perdia molta part de la història.
**L'important d'aquesta exposició és que
 hi ha una extensa documentació tro-
 bada al Pi amb fets, noms i cognoms i
 que és una contribució a la ciutat, ja
 que s'han trobat restes d'informació
 dels feligresos a l'Arxiu.** La parròquia
 s'assabentà que hi havia feligresos que
 ajudaven a soldats i persones que ho ne-
 cessitaven i la comunitat del Pi va donar
 diners per ajudar-los. Des del segle XVI
 fins al 1936 es guarden totes les actes que
 es van fer.

**Quan els fets del 1714, el Duc de Ber-
 wick va concedir una mínima capitula-
 ció i el 12 de setembre va demanar al Consell de Cent
 l'entrega de les claus i va assegurar que no hi hauria re-
 presàlies.** Però no va ser així, la repressió posterior i tots
 els fets es poden conèixer per la documentació de les pa-
 rròquies. Aquestes van ser les més represaliades, això vol
 dir que els que van rebre més van ser la gent del carrer, els
 més pobres.

A causa d'aquestes represàlies van segrestar els diners de
 les parròquies i el 1718 els van dir que els tornarien els di-
 ners, i els van tornar, però un dia abans d'eliminar la moneda

amb la qual els havien pagat. **El 1722 encara no els havien
 tornat els diners i "l'Il·lustre" Emmanuel de Toledo, fun-
 cionari de la Hisenda Reial, els demanava un terç de les
 rendes confiscades a favor de la seva persona, si no, no
 cobraven l'altra part.** Totes aquestes dades i moltes més
 s'han pogut saber gràcies a aquests documents, que com
 hem mencionat anteriorment, s'han trobat en els antics ar-
 xius de la parròquia.

**Durant els fets de la Guerra de Successió, l'església del
 Pi tingué el seu paper en aquests luctuosos fets i va
 contribuir en gran manera en la defensa de la ciutat, ja
 que va fer una important tasca social i sobretot huma-
 nitària i va enfervorir l'esperit del poble amb el toc de
 les seves campanes.**

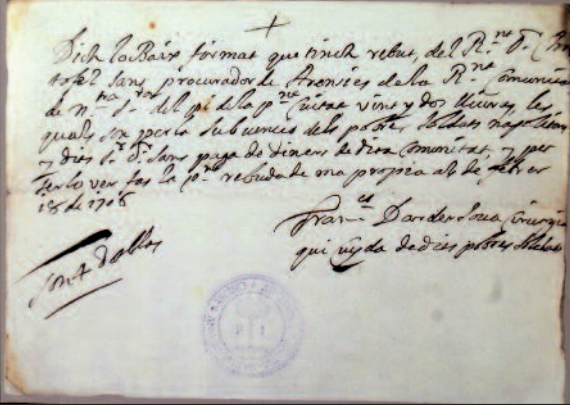
En aquesta exposició es poden veure entre d'altres les
Constitucions originals del 1704, que jurà **Felip V**, i el
Calze Nou, d'estil barroc (Barcelona 1713).

13.1

"Donació de 22 lliures per al sosteniment dels soldats napolitans"

Rebut del 18 de febrer de 1706 que la Comunitat del Pi entrega al cirurgià Francesc Darder. APSMP.

Francesc Darder i Barrich (1660-1731). Amic de Sant Josep Oriol, metge de l'hospital i fundador de les Franciscanes Missioneres de la Nativitat.

Constitucions originals del 1704

"Constitucions y altres drets de Catalunya"
Portada del primer volum.

A partir de 2011 es va inaugurar al públic el Museu i el tresor de la basílica, que conté importants peces d'orfebreria com el **Lignum Crucis**, el reliquiari (1498) que conté un fragment de la **Vera Creu**, que segons la tradició va donar el rei **Martí I l'Humà** l'any 1398. I el calze gòtic amb esmalts, dit el "**Calze bo**", que va deixar en herència **Felip de Malla**, antic rector del Pi, que va arribar a ser el 17è president de la Generalitat.

Hauríem estat més estona escoltant les interessantíssimes i entusiastes paraules del nostre guia, però era ja molt tard i ens havíem d'anar.

Va ser una visita esplèndida. Un tresor en el cor de la ciutat amb més de 1000 anys de història. ©

Retaule de SANT JOSEP ORIOL

El dissabte dia 15 de març es va representar el XVIII Retaule de Sant Josep Oriol, en el marc incomparable de la Basílica de Santa Maria del Pi

Ja fa 18 anys que es representa el Retaule de Sant Josep Oriol, en què es teatralitza la vida, miracles i mort del sant, coincidint amb la proximitat del seu santoral, el 23 de març. Nascut el 25 de novembre de 1650 i mort el 23 de març de 1702, tenia el sobrenom de "**Doctor Pa i Aigua**", perquè es diu que només s'alimentava de pa i aigua (era Doctor en Teologia). Les seves despulles es troben dins de la mateixa església del Pi.

La representació s'inicia amb una processó que surt del Pi per anar-se a trobar a la Plaça Cucurulla amb una altra comitiva procedent de Sant Just. **Aquesta cercavila pels carrers vol recordar l'efemèride de quan va venir un seguici amb el llegat del Papa a cavall des de Roma, amb la notícia que el sant havia estat beatificat.**

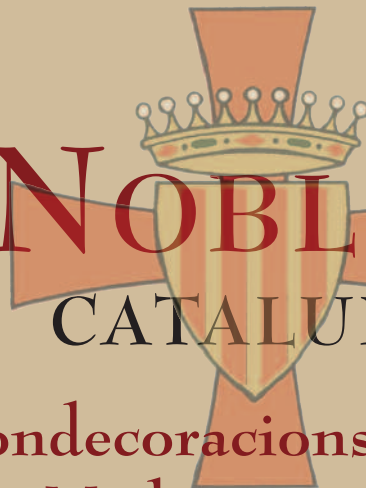
Posteriorment es representa el drama sacre dins de la basílica amb un gran nombre d'actors amateurs i amb una espectacular posada en escena. Hi treballen moltes persones voluntàries (més de 100), a més a més dels músics i els actors hi treballen regidors, encarregats de vestuari, tècnics de llum, tramoistes, per dur a terme aquesta representació que val la pena de veure.

Un dels moments culminants és quan s'encenen totes les espelmes que porten cadascun dels espectadors, un moment màgic.

Els actors escenifiquen en tres actes les diferents etapes de la vida del sant; naixement, infantesa i joventut; els nombrosos miracles que va fer. Curacions a sords, cecs, paralítics i quan el van fer beneficiat de la parròquia del Pi i dona quasi tot el seu sou als pobres; fins a la representació de la seva mort. Aquesta última part és força espectacular. **Tot l'espectacle està acompanyat pels músics i el cor d'esplèndides veus de la Capella de Música de Santa Maria del Pi.**

L'experiència de fer teatre sacre dins de l'església és força interessant, ressaltat encara més per la magnífica acústica del Pi. ©

ESTAMENT DE CAVALLERS NOBLES DEL PRINCIPAT DE CATALUNYA

Acte d'Imposició de Condecoracions a Cavallers i Llaços a Madones

Es va celebrar el passat 26 d'abril a l'**Hotel Claris** de Barcelona, on els assistents van ser rebuts amb un exquisit còctel al Museu de l'Hotel, en el qual es pot admirar una preuada col·lecció d'art egipci antic.

Seguidament en el **Saló Viedra**, on els membres del **Consell Suprem** van donar la benvinguda als invitats, es va iniciar l'**Acte d'Imposició** amb la lectura d'un resum de la història i la simbologia de la **Creu de l'Estament**.

Tot seguit es van lliurar les condecoracions i credencials als nous Cavallers i Madones així com als assessors. Els nous membres van ser convidats a la seva Investidura l'abril de l'any vinent. Per fer la cloenda es va interpretar l'**Himne Nacional de Catalunya**.

Un cop finalitzat l'Acte i després que els nous Cavallers i Madones es fessin la foto de grup, es va donar inici al **Sopar de Gala**, en el mateix saló, que com sempre va venir acompanyat d'un immillorable servei.

A les postres es va lliurar a l'Estament una obra gràfica original, representació de **Sant Jordi**, per gentilesa del reconegut pintor brasiler **Otto Cavalcanti**, amb edició numerada i firmada per l'artista.

El **Gran Mestre** va agrair el lliurament de l'obra, amb aquestes paraules:

“Agraeixo aquest Sant Jordi en principi per la seva qualitat artística i originalitat i d'altra banda pel significat que té pel fet de ser el Patró de Catalunya i de les Ordes de Cavalleria”.

Posteriorment es va iniciar el ball amb un gran èxit de participació, que va concloure ben entrada la matinada. ©

Per Rafael Portell
Acadèmic de la Belgo-Española
de la Historia

DIVISIONS Y PARTICIONS DE L'ESCUT

En heràldica s'anomenen divisions de l'escut les parts del mateix, que hi apareixen separades amb línies que formen així diferents particions.

Es creu que el seu ús es deu a les marques que deixaven els cops rebuts en les conteses, en les lluites contra els seus enemics i que els seus propietaris van començar a omplir pintant-los de colors i que amb el decurs del temps es van anar perfeccionant i van adoptar formes comunes.

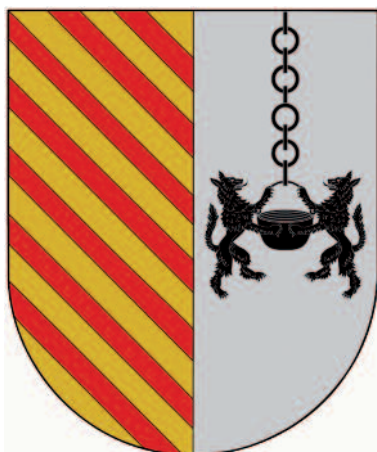
AQUESTES PARTICIONS ES DIVIDEIXEN EN TRES CLASSES:

- A) PER PARTS IGUALS**
- B) PER PARTS DESIGUALS I**
- C) PER QUARTERS**

PER PARTS IGUALS

Són aquelles que, dividint-la en mútues particions, tenen la mateixa igualtat i idèntica proporció.

Aquesta classificació consta de set models, que reben aquests noms:

PARTIT

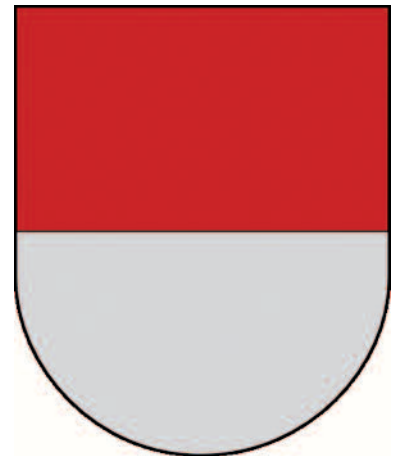
Està dividit en dues parts iguals pel mig per una línia perpendicular.

Es pot dir que és la representació simbòlica d'un cop d'espasa que es dona de dalt a baix.

TRUNCAT

Està dividit pel mig per una línia horitzontal. Com que la forma de la part de l'escut inferior és diferent a la part superior no ocupen la mateixa superfície.

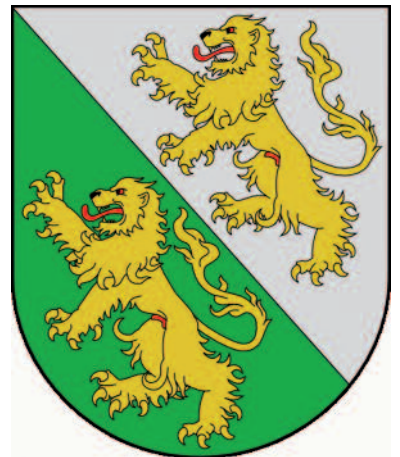
Seria la representació simbòlica d'un cop d'espasa que es dona de dreta a esquerra o a l'inrevés,

TRINXAT

Està dividit per una línia diagonal que va de l'angle dret superior a l'esquerre inferior.

L'exemple que s'ha posat, a propòsit, té una clara violació de les regles de l'heràldica ja que posa en una partició metall sobre metall.

TALLAT

Està dividit per una línia diagonal que va de l'angle esquerre superior al dret inferior.

Per bé que en les definicions heràldiques se sol dir que queda dividit en dues parts iguals, això no és així en realitat, ja que la part inferior queda amb menys superfície. Igualment succeeix amb l'escut trinxat,

TERCEJAT

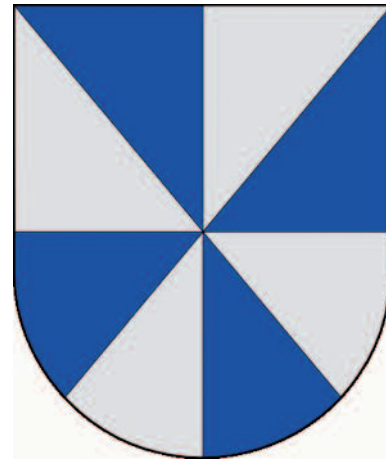
Està dividit per dues línies paral·leles, amb la qual cosa resulta dividit en tres parts d'igual amplada cadascuna, ja sigui en llargada, amplada o en diagonal, sempre i quan cadascuna de les parts sigui d'esmalt diferent. Si no són exactament iguals no es pot dir que és tercejat.

GIRONAT

Està format per la unió de les particions: partit, truncat, trinxat i tallat.

Solen representar l'estat en què quedaven les vestimentes destrossades o fetes girons després de les batalles. ©

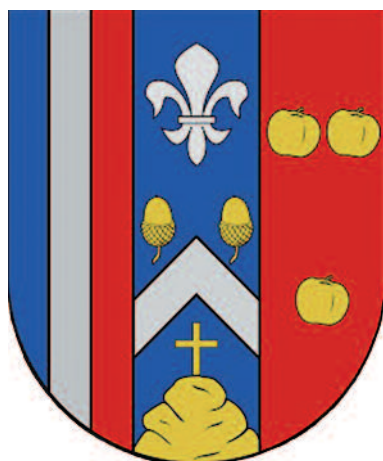

Quan es blasona s'ha d'expressar el tall que té, per exemple:

Tercejat en pal d'or, gules i argent. O bé:

Tercejat en banda de gules, argent i sinople. O també:

Tercejat en barra d'or, atzur o argent.

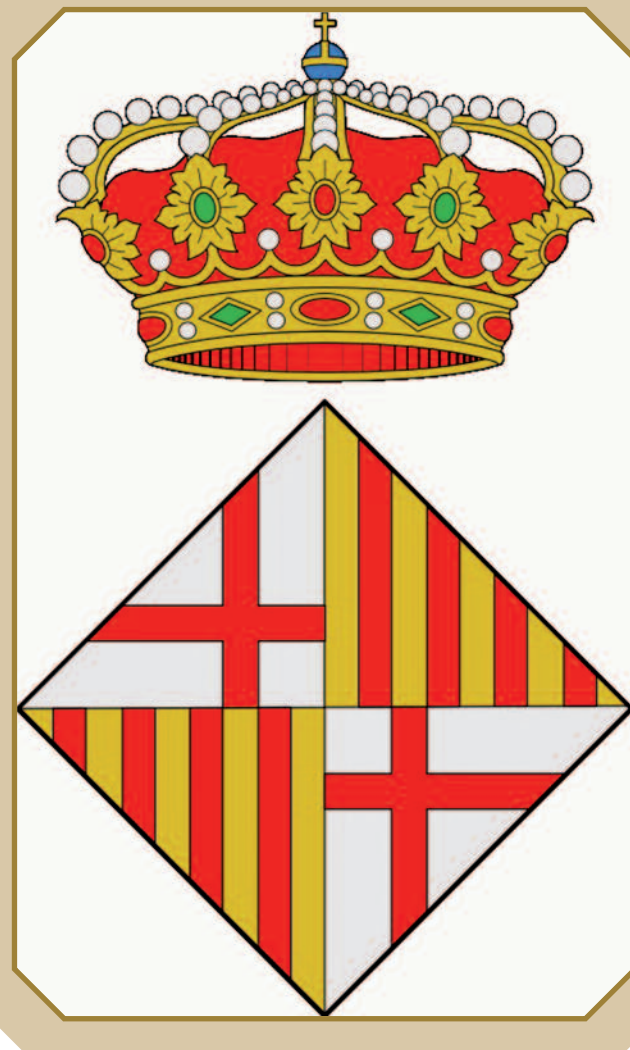

DESCRIPCIÓ DE L'ESCUT DE BARCELONA

Escut municipal quarterat: Primer i quart quarter, en camp d'argent una creu plena, de gules. Segon i tercer quarter, en camp d'or quatre pals de gules.

Al timbre una corona reial tancada.

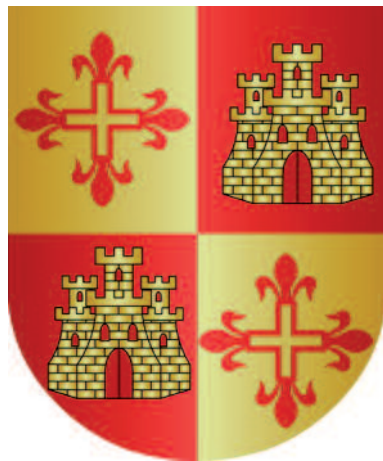
Notes: **La creu és la de Sant Jordi, patró de la ciutat. La corona reial és per haver estat Barcelona residència dels Comtes del seu nom i que indica la seva condició de sobirans.**

QUARTERAT

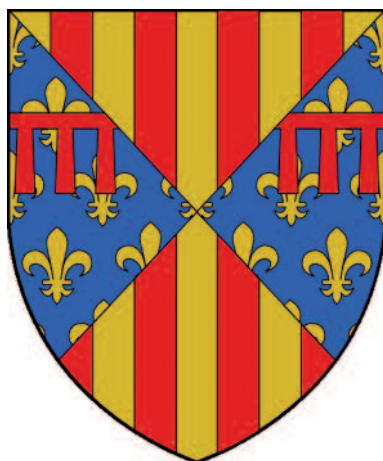
- Que ahora es divideix en:

En creu - Està format per la unió d'un partit i un truncat; cadascuna de les superfícies resultants s'anomenen quarters. Es creu que el primer que va emprar aquest tipus de partició va ser **Ferran III "El Sant"**.

En sautor - Està format per la unió d'un tallat i un trinxat.

També rep els noms de quarterat en aspa o creu aspada. **Aquest tipus de partició és molt pròpia dels comtes de Barcelona i reis d'Aragó.** L'exemple més conegut són les armes del regne de Sicília.

Vila medieval

Acompanyats d'un dia esplèndid, el passat 10 de maig, l'Institut va fer una visita cultural a la mil·lenària població de **Besalú**

Vam fer una breu parada per visitar l'ermita romànica de **Santa Maria de Porqueres**, a la riba del llac de **Banyoles**, des d'on vam fer una curta caminada fins a un dels miradors on es podia gaudir d'una panoràmica del llac. Vam entrar a l'interior de l'església, on en **Bartomeu Bioque**, el nostre guia, com en tantes altres ocasions, ens va donar unes explicacions sobre la seva història i simbolisme. Està situada sobre un petit muntijol, zona estratègica que els primers pobladors van escollir per tal d'evitar inundacions. La primera documentació que es té de l'església és del 906 i l'actual va ser consagrada el 1182. En el seu interior, en l'**Arc Triomfal** es poden veure uns capitells historiatos on en un d'ells es pot contemplar un pantocràtor. **En el presbiteri hi ha una imatge de la Mare de Déu, del segle XVI, patrona de la parroquia.** Tot l'entorn natural on esta ubicada l'església es d'una gran bellesa i calma.

Llac de Banyoles

Prop d'allà es troba l'**Església de Sant Pere**, que era un lloc de pelegrinatge. Els pelegrins, quan arribaven a l'església, donaven tota la volta per darrera de l'altar, el "**DEAMBULATORI**", per anar a veure el sant. De l'antic monestir benedictí només queda l'església. Va ser fundada el 977 i consagrada el 1003. A la façana romànica es poden veure dos lleons; **que representen la força que trepitja dues imatges vençudes, el mal i el paganisme.** Era un signe de protecció. La plaça on és emplaçada l'església era antigament un lloc d'enterraments.

Per acabar, la guia, ja fora de la visita concertada, ens va portar a veure la façana de l'**Església de Sant Vicenç, del segle XI.** Segons ens va explicar, es va enfonsar i la part de dalt és gòtica ja que la reconstrucció la van fer posteriorment, mentre que la part de baix és romànica. Ens va acompanyar fins al **Restaurant Cal Tronc**, dins del mateix nucli antic, on vam fer un excel·lent i completíssim àpat que tothom va elogiar, amb servei i qualitat molt bons i a més amb una original decoració de columnes amb trencadissos, **estil Gaudí**, que li donava un aspecte força acollidor.

Després de la sobretaula, en **Bioque** ens va portar per racons de la vila, que al matí no havíem vist, per escoltar les

Després d'aquesta parada vam anar direcció a **Besalú** on ens esperaven de l'Oficina d'Informació i Turisme per fer una visita guiada. La Sandra, la nostra guia, ens va portar fins a l'antiga zona medieval, tot passant per l'**emblemàtic pont romànic del segle XI, que actualment és símbol de la vila i punt per accedir al casc antic.**

Església de Porqueres

Una vegada dins el centre històric, vam passar pel **Portal dels Jueus** (segle XIV), que era l'entrada a l'antic call. En l'actual **Pla del Jueus, vam poder veure el conjunt arqueològic de les restes de l'antiga Sinagoga medieval: la part de la sala d'oracions** on podien estar només els homes; el **pati de la Sinagoga, lloc de reunió on els homes discutien i prenen les decisions sobre la comunitat**, mentre les dones només escoltaven des d'una galeria superior separada. Aquí l'legien hebreu i estudiaven medicina, en canvi els cristians no sabien ni escriure. I per últim, el **bany jueu o "Miqvé"**, on es realitzaven banys rituals i de purificació i on la guia ens va explicar detalls de la seva història.

seves explicacions i alhora gaudir de les botigues d'artesanía i dels típics carrerons plens d'encant i **sobretot de l'espectacular panoràmica de dalt de les muralles on es podia veure una vista del pont en tota la seva esplendor.** Va ser una agradable passejada que va posar punt final a un magnífic dia.

Acabada la visita del conjunt de la **Sinagoga**, vam baixar a la riba del riu, per on vam anar tot passejant amb unes esplèndides vistes del pont fins a la **Cúria Reial**, edifici noble dels segles XIII-XIV, on ens van passar dos audiovisuals, el primer sobre la reconstrucció de la Sinagoga i el segon sobre la història de Besalú a través dels segles. A la **Cúria Reial hi va viure entre el 1300-1362, Astruc David, d'una família benestant jueva**, i que al 1362 ho va vendre al procurador del rei **Bernat Cavallé.**

Per Bartomeu Bioque
Escriptor

Besalú

Una visita al passat

“L’home del romànic va expressar el Coneixement sagrat per mitjà del símbol i va conèixer les maneres en què el seu missatge podia arribar amb més eficàcia. En el romànic, com en tota l’art sagrada, res no és accessori o decoratiu. No és concebible l’art per l’art. Tot desenvolupa una funció precisa. Res no és gratuït”

La Vila de Besalú ocupa un enclavament geogràfic privilegiat ja que es troba a la cruïlla de tres comarques: Alt Empordà, Pla de l’Estany i la Garrotxa. Els primers pobladors de Besalú van ser els ibers i els celtas, posteriorment els romans van construir una fortalesa a l’indret coneguda com **Bisuldunum**, que es pot traduir com *“fortalesa entre dos rius”*; el Fluvià al Sud o el Capellades al Nord.

Torre d’entrada al nucli antic

Besalú adquireix gran importància a partir de la conquesta de Girona pels carolingis l’any 785. Els reis francs encomanaven l’administració dels seus territoris a un comte que ells mateixos nomenaven i que podia ser substituït si ho creien oportú. **Rostany, comte de Girona** (785-801) encapçalava la llista dels comtes nomenats pels francs. **Guifré el Pilós** (902) encapçalava la llista dels comtes de Besalú fins arribar a **Bernat III de Besalú** (1097-1111) fill de **Guillem II**

Panoràmica del pont des de l'antiga Sinagoga

de Besalú, que no va tenir descendència per la qual cosa el comtat el va integrar el seu sogre, **Ramon Berenguer III**, al comtat de Barcelona. **Cal destacar Bernat I Tallaferro (970-1020) comte de Besalú i de Ripoll, figura clau en el desenvolupament i evolució de la vila.**

En el petit pujol que avui ocupa la col·legiata de **Santa Maria** s'inicià la construcció del castell i les seves muralles a partir del segle X, que avui dia formen un conjunt que integra el nucli habitat, les esglésies de **Sant Pere i Sant Vicenç**, l'**Hospital dels peregrins**, la **Cúria Reial**, les muralles i l'imponent **pont romànic** sobre el Fluvià, que doten la vila de **Besalú** d'un caràcter únic. La importància monumental de **Besalú** ve determinada fonamentalment pel seu gran valor com a conjunt arquitectònic, la seva unitat artística el converteix en una de les mostres més importants i singulars dels conjunts medievals a Catalunya. El 1966, va ser declarat Conjunt Històric-Artístic Nacional. **Besalú** va tenir tres importants creixements entre l'alta i la baixa Edat Mitjana:

Pont romànic

Construït en el segle XI (apareix esmentat en el 1075) és sense cap dubte el monument més conegut de Besalú, el que li dóna el caràcter de vila medieval fortificada. Els seus 145 metres de longitud i 5 metres d'amplada salven el curs del Fluvià sostinguts per 7 arcs de mig punt recolzats en les roques que sobresurten del llit del riu, que fa que la seva estructura no sigui rectilínia sinó que adapta el seu recorregut a les roques sobre les quals es recolza. Entre els anys 1315 i 1395 es van alçar les torres de defensa que exercien tant de vigilància com de portes d'accés on es cobrava peatge a persones i mercaderies. **Durant la guerra civil espanyola va ser bombardejat, la seva estructura va quedar molt malmesa però es va poder reconstruir en el segle XX**, en els anys 60, tot mantenint la seva estructura original amb l'ús de material d'enderroc de la col·legiata de Santa Maria.

Esquerra: Portal dels Jueus. Restes de l'antiga entrada al call. Dreta: Pla dels Jueus. Conjunt arqueològic on estava l'antiga Sinagoga.

Bany de purificació jueu

M
i
q
v
é

Recinte jueu

El 4 d'octubre de 1264 el rei Jaume I el Conqueridor li atorgà un privilegi a la comunitat jueva de Besalú per construir la **sinagoga** o schola judeorum, l'edifici públic més important del call i centre de la vida de la comunitat que al començament vivien mesclats amb els cristians, però que decrets posteriors van obligar que "s'exiliessin" fora de les muralles. La comunitat jueva va viure de forma pacífica amb els cristians fins que se'ls va expulsar a mitjans del segle XV. La pesta negra va assolir la comunitat cristiana en primer lloc, i aquests van donar la culpa als jueus (als quals sempre acusaven de tots els seus mals) que van abandonar la vila el 1425 i es van dirigir a Girona i a altres indrets d'on serien expulsats definitivament el 1492.

Besalú forma part de la "Red de Juderías"

Mentre hi van viure pacíficament (200 anys) van guanyar fama com a metges que van arribar a exercir en la cort i van escriure tractats sobre la prevenció de la pesta negra. El barri jueu el formen les restes de la sinagoga, un petit portal d'accés en la direcció del riu i un carrer medieval descobert

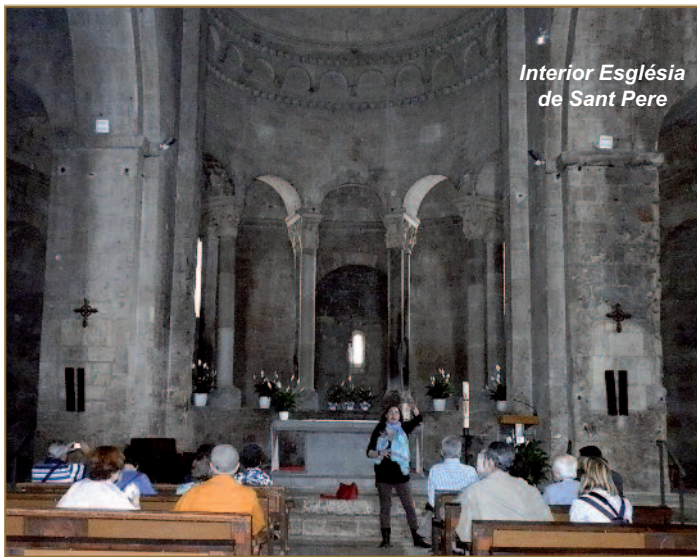
el 2007 en motiu d'una excavació arqueològica. Era el vell camí de sortida dels jueus.

Però per damunt de tot destaca el **Miqvé**, que fins a una data molt recent en què se n'ha descobert un altre a Girona, era un edifici singular, únic a Espanya i el tercer a Europa. El **Miqvé** va ser descobert el 1964 pel Sr. **Esteve Aroux**, propietari del pis superior de la sala que, mentre hi realitzava treballs per motiu de la seva activitat, va descobrir a l'atzar la volta del **Miqvé**, que estava totalment cobert de runes.

Es tracta d'una sala subterrània a la qual s'accedeix per una escala amb 36 esglaons, d'estil romànic amb carreus de pedra de Travertino, original de la comarca. **Es posaren en contacte amb Chili, rabí de París, que va venir acompanyat del rabí de Perpinyà, per tal que fessin la seva valoració. Ells van ser els que van confirmar que el descobriment era un Miqvé, degut a les seves mesures de capacitat d'aigua (40 Seahaven que equivalen a 332 litres) que per ser omplert l'aigua havia de provenir de font, mar, riu, aigua de pluja, gel o neu sempre i quan no fos**

Església de Sant Pere

Interior Església de Sant Pere

Lleons façana Església de Sant Pere

aigua estancada (en aquest cas procedia del proper riu Fluvià) i que per a omplir-lo no hi intervenia la mà de l'home, per la qual cosa una canalització garantia el compliment d'aquest requisit. El material de construcció emprat en la seva construcció pot ser pedra, ciment o terra, però el metall està absolutament prohibit i com a final perquè conservi la seva puresa no se li podia afegir cap altre líquid, ni que es tracti d'un sol vas d'aigua que no compleixi els requisits anteriors.

La Torà prescriu la immersió ritual. Per a dur-la a terme l'aigua havia de cobrir la zona del melic a les espatlles, aleshores es submergien fins que cobrien el cap tres cops. **Les dones havien de complir el precepte després de la menstruació, del part i abans del casament,** per al qual eren a més instruïdes sobre algunes aspectes de la vida matrimonial. Els homes piadosos es purificaven els divendres a la caiguda del sol per poder celebrar el **Sabbat, el dia dedicat a Déu, en les festivitats importants de la Tradició jueva com el Yom Kippur i altres.**

Besalú Monumental

La grandesa de les construccions que s'alçaren a partir del segle XI ens permeten deduir la gran importància que va tenir a nivell militar i religiós. Així doncs, destaquem

l'Església de **Sant Vicenç**, d'estil gòtic, ben conservada, que permet observar restes de pintures en el timpà d'entrada, la gràcia de la rosassa occidental i la porta sud d'accés amb columnes decorades amb capitells finament esculpits.

Església de Sant Pere

És el que resta de l'antic monestir i a causa de les seves dimensions permet que ens fem una idea de la seva importància. D'estil romànic, proporcionada en les seves dimensions i perfectament orientada cap a l'Est, els finestrals col·locats solament en la façana sud permeten una il·luminació suau, tamisada, que permet la interiorització i dur a terme el seu recorregut per la **Via Sacra** fins que s'arriba a la girola que adorna aquesta església singular. A pesar dels danys que ha sofert, **(ja que va ser utilitzada com a polvorí durant la guerra amb conseqüències funestes)**, les seves columnes van aguantar i la posterior restauració permet que puguem contemplar-la avui dia en tota la seva esplendor.

Al terra hi ha tombes d'alguns dels seus abats i la fossa comuna on eren enterrats els monjos benedictins que compartien fins i tot la sepultura en el moment de la seva mort. A la dreta de l'altar, en el mur i a una bona alçada, hi ha una obertura practicada en la roca, que permetia resguardar les relí-

Racó Plaça Major

Cúria Reial

Panoràmica del pont de dalt de les muralles

quies i els utensilis sagrats de l'església. A la façana, capitells adornats amb elements vegetals i **dos lleons, que són símbol del poder y de la llum del Crist, que venç les tenebres de la ignorància.**

L'hospital de Sant Julià

Besalú va ser també centre de peregrinació de la cristiandat, d'aquesta manera s'explica la construcció de l'hospital d'acollida. Conserva els capitells a la porta d'entrada, on tornen a destacar lleons i elements vegetals simètrics com ara les pinyes. En les proximitats de l'església s'hi troba l'edifici conegut com la **Cúria Reial, en què destaca el gran saló d'estil gòtic on avui dia es projecta un audiovisual** que permet que coneguem la vida de la comunitat jueva així com el desenvolupament històric de **Besalú**. La vida d'un dels seus comtes més famosos, **Bernat Tallaferro**, i la seva cort està molt ben detallada.

Primera muralla:

Es va construir en el segle XI; inclou la col·legiata de **Santa Maria (molt deteriorada)**, el castell i els seus encontorns. S'hi conserven perfectament part de les muralles així com les portes d'accés.

Segona muralla:

Es va construir entre els segles XII-XIII. Seguia el recorregut de la riera Ganganell

(actualment subterrània), ja que cobreix el carrer que porta el mateix nom i que arrenca de molt a prop de l'església de **Sant Pere**.

Tercera muralla: Fou la darrera construïda en el segle XIV per **Pere el Cerimoniós**. Amb aquesta ampliació la **Besalú medieval** queda en la forma que avui coneixem, al voltant d'una **plaça porticada** d'una bellesa extraordinària, el vertader cor neuràlgic de la Vila.

D'aquesta manera finalitzem la nostra visita a la Vila de Besalú, que integra la personalitat, el caràcter i l'autenticitat tan característics del nostre país. ©

Plaça Major porticada

Per M. Lluïsa Pujol
Periodista

El Carib

descobrint la ruta dels pirates

Els creuers ens agraden; són una manera còmoda de viatjar sense dur les maletes al damunt. Aquesta vegada ens vam traslladar fins al Carib, conegut antigament com Indies Occidentals, amb el vaixell Eclipse de la companyia nord-americana Celebrity Cruises. Durant 14 dies va navegar per les aigües que segles abans havien creuat temeraris i coneguts pirates com Francis Drake, Henry Morgan o Barbanegra. Vam fer escales a St. Thomas, St. Marteen, Antigua, Sta. Lucía, Barbados, Granada, Aruba i Curaçao.

Després de visitar països i indrets rics en història i cultura, dotats d'un patrimoni monumental, o d'una llum i un colorit fora del comú, fer un viatge al **Carib** no despertava en principi en nosaltres la mateixa curiositat d'altres vegades.

Per situar-nos, cal dir que el mar Carib és troba adjacent a l'oceà Atlàntic, al sud-est del golf de Mèxic. Al sud, banya les costes de Veneçuela, Colòmbia i Panamà; a l'oest, les de Costa Rica, Nicaragua, Hondures, Guatemala, Belize i la península del Yucatán (Mèxic); al nord, les de les Grans Antilles (Cuba, la Hispaniola, Jamaica i Puerto Rico), i a l'est,

St. Thomas. Motos de busseig

Fort Cristian (1671). Illa St. Thomas

descobriment i conquesta per part d'Espanya, el territori del Carib va atraure l'atenció de les corones anglesa i francesa, que van enviar marins experimentats a la colonització de territoris. Els francesos van conquerir les illes de Martinica i Guadalupe, i el Regne Unit, Antigua, Montserrat, Barbados i Jamaica. **Corsaris i bucaners d'ambdues nacionalitats es van associar i van establir una base a l'illa de la Tortuga, el 1625, per atacar embarcacions procedents de les colònies espanyoles fins a finals del segle XVII.** A partir del segle XIX alguns territoris van començar a indepen-

Celebrity Eclipse. St. Maarten

les de les Petites Antilles que formen la regió del Carib, que és per on va transcórrer el nostre viatge. **El nom de Carib ve dels caribs, una de les tribus ameríndies que habitaven la regió abans de l'arribada dels europeus, sobretot les Petites Antilles.** El 1492, Cristòfol Colom el va navegar per primera vegada tractant de trobar una ruta alternativa a l'Índia. **Després del descobriment de les seves illes, l'àrea es va convertir en lloc comú per a les rutes comercials europees i en un atractiu per la pirateria.** Poc després del seu

ditzar-se dels països colonitzats, encara que actualment algunes possessions franceses, angleses i neerlandeses continuen sota l'administració europea.

Fort Lauderdale

L'inici del creuer va ser al port de **Fort Lauderdale**, una població a 44 km. de Miami, estat de Florida, coneguda com la "**Venècia d'Amèrica**", degut al llarg i embolcat sistema de canals que té. Deu el seu nom a una sèrie de fortes construïdes pels Estats Units durant la Segona Guerra Seminola (1835-1842).

La primera parada que va fer el vaixell, després de dos dies de navegació i de gaudir de totes les activitats programades per la seva tripulació, va ser a **Charlotte Amalie, capital de St. Thomas**, illa que conjuntament amb St. John, Saint Croix i Water Island formen part de l'arxipèlag Les Illes Verges, dependents dels Estats Units d'Amèrica. **Només arribar-hi vam agafar una barca més petita que ens va portar a una zona d'esculls per fer busseig i endinsar-nos amb unes motos preparades, que ens van fer gaudir de la fantàstica experiència i de l'espectacle submari.** Després vam passejar per la ciutat. **Entre els edificis destacables es troba el Fort Christian, un lloc de referència nacional dels Estats Units, la construcció més antiga que encara es conserva i que acull el Museu de les Illes Verges.** Però des del 2005 les seves portes estan tancades per a reformes. També es troba la sinagoga més antiga encara en ús dels Estats Units, i la casa d'Infància de **Camille Pissarro**, una de les pintores més conegudes dels impressionistes francesos. **El port de Charlotte Amalie, actualment un lloc turístic, era un indret molt concorregut per pirates com Barbanegra i Francis Drake per comercialitzar els béns robats.**

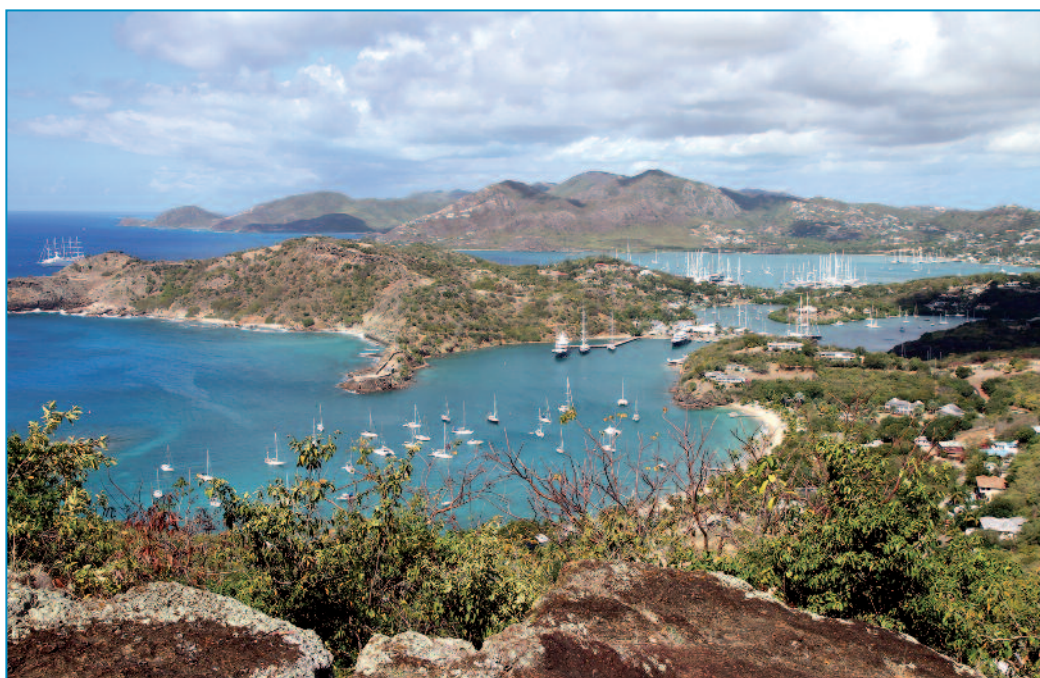
La següent escala va ser a l'illa de **St Maarten** que ocupa un territori de 75 km al nord-est de les Petites Antilles. Allà vam tenir l'oportunitat d'anar amb un ferri fins a l'**Anguilla**, on hi ha unes espectaculars platges de sorra blanca i on **vam poder banyar-nos acompanyats de dofins entrenats per a estar amb éssers humans, una experiència inoblidable i que recomano a tothom.** **St. Maarten** està compartida per dos països, el nord és francès, essent la seva capital Marigo, i el sud holandès, que té com a principal ciutat Phillipsburg.

L'endemà vam desembarcar a **St. John, capital d'Antigua**, una

St.Maarten

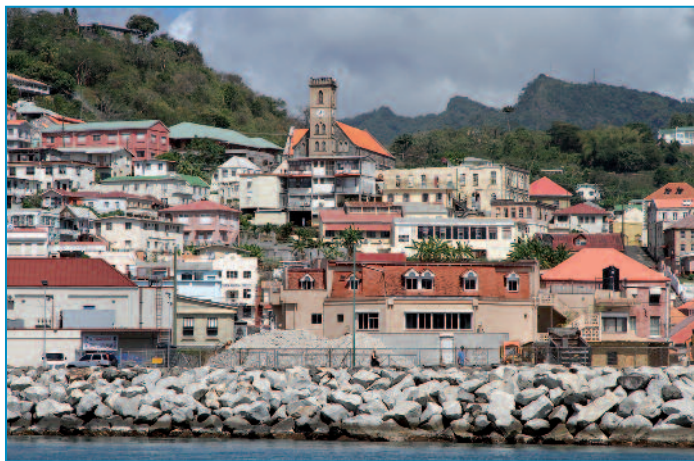
nació constituïda per un conglomerat d'illes situada a l'est del mar Carib. Forma part de les Petites Antilles. **Antigua** té una extensió de 280 km, es la més gran i més poblada. Barbuda, al Nord d'Antigua, té 160.5 km, i Redonda, al sud-est del país, només 1.5 km. Tant **Antigua** com

Antigua

Les emblemàtiques Muntanyes Pitons. Santa Lúcia

St. George, Granada

Barbuda pertanyen al grup de les Illes de Sotaventó. El seu clima, les infraestructures hoteleres i el fet de ser un petit paradís fiscal atrauen a l'alta societat i a la gent de classe acomodada. Nosaltres vam fer un tour en autocar que ens va portar a tres punts destacats de l'illa **Nelson's Dockyard**, les **Ruïnes Blockhouse** i **Shirley Heights**, un lloc privilegiat que regala als ulls unes magnífiques vistes de Saint John i de la seva badia, on es distingeix el **fort James, construït el 1706 per protegir la població**. És una de les moltes fortaleses que van construir els britànics en el segle XVIII.

A Santa Lucía, una illa volcànica amb 158 km de costa, vam contractar un xofer-guia per anar al nostre aire. Vam encertar amb la persona i vam passar unes hores sensacionals descobrint els llocs més rellevants de l'illa, entre ells la ciutat de Soufriere, a l'oest de **Sta. Lucía, on es troben les majestuosos muntanyes Pitons, patrimoni de la Humanitat de la UNESCO**, i els **Jardins Botànics Diamond**, famosos pels seus banys minerals sulfurosa emanats del volcà Qualibou, i les cataractes. **Els jardins eren freqüentats per Josefina, l'esposa de Napoleó Bonaparte durant la seva joventut.** L'illa té fortes influències africanes com a resultat de la immigració i el comerç d'esclaus que va patir l'illa. També vam fer un recorregut per **Castries**, capital de **Santa Lucía**.

Aruba

Fort St. George, Granada

La nova parada va ser a Barbados, un estat sobirà i una de les Antilles menors, on vam visitar una fàbrica de Rom, beguda típica del Carib, i vam passejar per Bridgetown, capital de Barbados, situada a la badia de Carlisle. El centre històric de la ciutat i la seva guarnició es va convertir en el 2011 en el primer lloc cultural declarat Patrimoni de la Humanitat per la Unesco a l'illa. **Barbados va ser descoberta per navegants espanyols en el segle XV. Però abans del segle XIII, el seu territori ja havia estat trepitjat pels Amerindis de Veneçuela, els indis Arawak i els Caribs.** El nom de l'illa es deu a l'abundància de figueres amb arrels aèries que pengen com si fossin barbes. El 1627 uns exploradors britànics van establir una colònia en una zona deshabitada que es va desenvolupar i mantenir durant 334 anys. El 1966, Barbados va declarar la seva independència. Barbados destaca en l'escena cultural i de les arts del Carib.

Tant bon punt vam desembarcar a St. George, capital de Granada, antiga colònia britànica de les Illes de Barlovento, començarem un tour per l'interior de l'illa que ens va portar al Parc natural Grand Etang, on hi ha un volcà extingit, les cataractes d'Annandale i de tornada a la capital de Granada, al Fort Frederick des d'on hi ha una panoràmica espectacular de la ciutat en què destaca un altre fort, el de Saint George. És una de les ciutats caribenyes més maques d'estil francès colonial, amb carrers empedrats, esglésies i forts.

Fons marí. Aruba

La ciutat acull la Universitat de St. George. **El 2004, Saint George i la resta de Granada van ser devastats per l'huracà Iván.** Un any més tard, gràcies a l'ajut de donants internacionals (Canadà, Estats Units i la Unió Europea), Granada es va poder reconstruir. Les exportacions principals són el cacau i la nou moscada.

Després d'un dia de navegació i descans al vaixell, vam fer parada a **Oranjestad, capital d'Aruba, una illa holandesa amb molta influència estrangera** situada a 25 km al nord-oest de Veneçuela. **Aquí teníem programada una excursió amb el submarí Atlantis per veure de prop les profunditats de les aigües del Carib. Oranjestad es va construir a prop del Fort Zoutman el 1796,** construcció que continua essent una de les atraccions turístiques de la ciutat, així com el port lliure d'impostos i la **Torre Guillem III,** situada a prop del Fort. A més de les dues llengües oficials: el papiament i el neerlandès, també es parla molt l'espanyol a causa de la seva proximitat a Veneçuela.

Espanya va colonitzar Aruba el 1499 durant un segle aproximadament. Després, l'illa fou conquerida pels Països Baixos, per la Companyia Holandesa de les Índies Occiden-

tals, el 1636, que va mantenir el seu control al voltant de dos segles. L'1 de gener de 1986, va obtenir un estatus diferent d'autonomia dins del Regne dels Països Baixos.

L'última illa que vam visitar va ser Curaçao, territori autònom del Regne dels Països Baixos. Vam enfilem a Willemstad, la seva capital, ciutat famosa per ser un exemple únic d'arquitectura colonial holandesa en el mar Carib i una de les ciutats del món més riques en cultura i di-

Submarí Atlantis. Aruba

versitat. **La seva àrea històrica, el centre de la ciutat i el port van ser declarats Patrimoni de la Humanitat per la Unesco l'any 1997.** La ciutat està dividida en dues seccions Punda i Otrobanda, separades per la badia de Santa Ana, una entrada que condueix al gran port natural anomenat Schottegat i connectades pel pont de la Reina Emma. És dels llocs que ens va agradar més i on ens agradaria tornar, a més és una ciutat que acull un jove festival de cinema, el **Curaçao International Film Festival Rotterdam,** que celebrava aquells dies la segona edició. ©

Curaçao

NOTÍCIES

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE DEL CARA AL SOL...A LA LLIBERTAT, DE LLUÍS GOBERNA

El passat 3 d'abril dins del marc de la Biblioteca Pública Arús, va tenir lloc la presentació del llibre de Lluís Goberna, cap de Redacció del Cartulari, que porta per títol "DEL CARA AL SOL...A LA LLIBERTAT".

Va fer la presentació en Josep Brunet, gerent de la Biblioteca. Va explicar retalls de la vida de l'autor i per finalitzar la seva intervenció va llegir uns breus paràgrafs del llibre. Seguidament va donar la paraula al president de l'Institut en **Jaume Bertomeu**, qui va explicar als assistents la manera en què va saber de l'existència d'aquest llibre i que després de llegir-lo i trobar-lo molt interessant va proposar presentar-lo al concurs del **Premi Romà Planas i Miró de Memorials Populars** de l'Ajuntament de La Roca del Vallès, el 2010, i del qual va quedar finalista.

La xerrada sobre el contingut del llibre va anar a càrrec de **Lluïsa Goberna**, directora del Cartulari i d'**Àngel Gordon**, escriptor. Els dos presentadors van anar intercalant pinzellades dels diferents capítols de llibre. Durant la sessió es van projectar diferents fotografies del contingut del llibre, que va fer més didàctica l'explicació.

Es va parlar de la famosa "*Lleva del Biberó*" de la qual va formar part l'autor, tal com ho va viure, així com retalls de la seva vida i fets de la Segona Guerra Mundial, entre altres episodis. També es va fer referència als nombrosos retalls de la premsa del moment en els quals es poden veure reflectits els esdeveniments d'aquells anys. Alguns escrits de la mà de periodistes del "*Movimiento*", totalment èpics i fora de context i on es pot constatar, i això resulta molt interessant, la manipulació de les notícies d'aquella època i les barbaritats que es deien en els principals rotatius del país.

Finalment i per concloure l'acte en **Jaume Bertomeu** va remarcar que aquesta presentació volia ser un petit homenatge a l'autor, si més no a tots els combatents de la "*Lleva del Biberó*".

Un cop acabat l'acte de presentació, en **Lluís Goberna** es va dirigir als assistents amb unes emotives paraules i entre altres coses va agrair a tothom la seva presència i recolzament a l'hora de presentar un llibre en el qual hi ha records molt importants de la seva vida i dels esdeveniments de l'època que li va tocar viure, moments força difícils i dramàtics.

Després de la signatura de llibres per part de l'autor es va servir una copa de cava a tots els assistents. ©

Si esteu interessats en l'adquisició del llibre, el podeu trobar en versió en català i castellà.

institut@cartulari.cat
o telèfon 93 325 77 91

LAS VELAS
DE

Mariano

Poligono Industrial Can Castells
Cl Juan de la cierva 8 d
08420 Canovellas - Barcelona
Tel 938400239
www.lasvelasdemariano.com

Tienda en Barcelona
Cl Sardenya 209 bis
Tel. 932455859

Què podem aconseguir amb la Hipnosi clínica?

1. Eliminar l'addicció al tabac i altres addiccions
2. Alleujar transtorns afectius
3. Ansietat i depressió
4. Tractament de dolors crònics i fibromiàlgia
5. Millorar defenses de les persones que reben quimioteràpia
6. Induir al somni a persones que pateixen d'insomni
7. Tractament indicat per a obesos que volen perdre pes

Avui al segle XXI "La Hipnosi clínica"
és clau per solucionar "els teus problemes"

Àngel Gordon Hipnòleg Clínic

Àngel Gordon
Hipnòleg Clínic

C/Bailén, 169, pral. 3a
08037 Barcelona
Tel. i Fax 934 592 255

Pl. Independència, 12, 2n 1a
Girona
Tel. 630 051 601

angelgordonlions@hotmail.com

Profesora
**ROSANA
LARA**
Instituto de Consulta y Desarrollo Personal
Sepulveda, 138, Barcelona
93 343 76 65 • www.institutorosana.com

CONSULTAS PERSONALES Y PROFESIONALES POR CLARIVIDENCIA

TALLERES DE CRECIMIENTO PERSONAL,
a través del "YO SOY " todos los viernes de 20 a 21h

Poderosos cursos y seminarios auxiliares para el desarrollo humano, capaces de impulsar de forma constante todos los procesos de la evolución del SER.

CURSOS, TALLERES Y SEMINARIOS:

- CÀBALA
- FENG SHUI
- CONSTELACIONES FAMILIARES
- REIKI
- VIAJE A TRAVÉS DEL ALMA
- YOGA
- MEDITACIÓN
- FLORES DE BACH
- GRAFOLOGÍA
- CONTROL MENTAL
- TAROT EVOLUTIVO
- AVATAR
- ALQUIMIA

Fotografía Erich Andrés © Archivo fotográfico Juan-Javier Bofill Real Círculo Artístico de Barcelona

MUSEO REAL CÍRCULO ARTÍSTICO
DE BARCELONA - C/. Arcs, nº. 5

DALÍ ESCULTOR
COLECCIÓN PRIVADA

